

T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Zeynep YAZICI

YOZGAT İLİ İŞ YERİ İSİMLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Erdem SARIKAYA

Yozgat-2017

T.C.
BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı 80110513003 numaralı öğrencisi Zeynep YAZICI'nın hazırladığı "Yozgat İli İş Yeri İsimleri" başlıklı Yüksek Lisans Tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 30/10/2017 Pazartesi günü saat 10:00'da yapılmış, tezin onayına ÖY-ÇÖKLUĞU / OY BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Hatice ÖZDİL

Üye : Yrd. Doç. Dr. Erdem SARIKAYA

Üye : Yrd. Doç. Dr. Gülşah HALICI

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun .20.../..20.. tarih ve .. sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...../...../2017

Doç. Dr. Yaşar TÜRK BEN

Enstitü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Yozgat İli İş Yeri İsimleri” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2017

Zeynep YAZICI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yozgat İli İş Yeri İsimleri

Zeynep YAZICI

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Erdem SARIKAYA

2017-Sayfa: 83

Jüri:

Bu çalışma, Yozgat ili iş yeri isimlerinden hareketle, anket çalışması metodu kullanılarak hazırlanmıştır. Türkiye Türkçesinin tarihi, Türkçede yabancılaşmanın görülme nedenleri, ad bilim üzerine anlatımlar ve ad biliminde yer adlarının durumuna değinilmiştir. Yozgat ilinin ve Yozgat isminin tarihi anlatılmıştır. Aynı toprak üzerinde daha önce yer alan milletlerin dil özellikleri ve bu sebeple dilin uğradığı değişim üzerinde durulmuştur. Yabancılaşma nedenleri ve bu konuda neler yapılabileceği anlatılmıştır. İş yeri isimlerinin hangi şartlarda verildiğine dair yapılan anket çalışmasında Yozgat ilinde ve bazı ilçelerinde (Sarıkaya, Boğazlıyan, Kadışehri) işyerlerine verilen isimlerin eğitim durumlarına göre de farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmış, birçok iş yeri isminin konuluşunda herhangi bir araştırma yapılmadığı belirlenmiştir. İş yeri isimleri kökenleri itibariyle incelenmiş, isimler arasında Türkiye Türkçesi'nin yanında, Arapça, Farsça, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Yunanca, Eski Türkçe, Moğolca, Soğdca, Sanskritçe ve kökeni bilinmeyen iş yeri isimlerinin kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Bu isimlerin anlamları araştırıldıktan sonra çalışmaya eklenmiştir. Anket sorularına verilen yanıtların analizleri yapılmış, çalışmalar ile ilgili çeşitli konularda grafikler hazırlanarak istatistikî verilerin netleştirilmesi sağlanmıştır. Sonuç bölümünde yapılan tüm çalışmaların amaçları, sonuçları ve konuyla ilgili neler yapılabileceğine dair öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Yozgat, İş Yeri İsimleri, İş Yeri İsimlerinde Yabancılaşma, Ad Bilim, Türkiye Türkçesi

ABSTRACT

Master Thesis

Yozgat Province Work Place Names

by

Zeynep YAZICI

Supervisor: Assoc. Dr. Erdem SARIKAYA

2017-Page: 83

Jury:

This thesis was prepared by using the questionnaire study method from Yozgat city business names. The history of Turkish reasons for the appearance of Turkish language's alienation, narrations on nomenclature, and the name of place names in nomenclature have been mentioned. Yozgat province and the history of Yozgat name is also told. By adding nations that have been hosted by the present from the past, attempts have been made to find the sources of alienation and what can be done in this issue is emphasized. Questionnaires were conducted to understand which the names of the workplaces were given, in Yozgat and in some districts (Sarıkaya, Boğazlıyan, Kadişehri); it has been determined that the names given to the workplaces differ according to the educational status. On the other hand, no research has been done in the name of many businesses in this regard. Business names were examined in terms of their origins; Arabic, Farsi, English, French, Italian, Greek, Old Turkish, Mongolian, Sogdian, Sanskrit and the names of workplaces unknown in origin were used in addition to Turkish Turkic names. These names have been added to the study after they have been studied in terms of their origins and their implications from various sources. Analyzes of the questionnaires were made, and graphics were prepared in various topics related to the works and the statistics data were clarified.

Key words: Yozgat, Business Names, Alienation in Business Names, Name Science, Turkish of Turkey.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖZET	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	x
GİRİŞ	1
0.1. Türkiye Türkçesi	2
0.2. Türkçede Yabancılaşma	4
0.3. Ad Bilim Üzerine	6

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YOZGAT İLİ VE İSMİNİN TARİHİ

1.1. Yozgat İli	11
1.2. Yozgat İsmi	15

İKİNCİ BÖLÜM

2. YOZGAT İLİ İŞ YERİ İSİMLERİ ÜZERİNE YAPILAN ANKET ÖRNEKLERİ

2.1. Anketlerin Analizi	28
2.1.1. İş Yeri kaç yıldır faaliyettedir?	28
2.2.2. İş yeri ismine kim karar vermiştir?	29
2.2.3. İş yerinize gelen müşterilerinizin yaş grubu?	30
2.2.4. İş yerinizin ismine Türkçe/ yabancı isim verme sebebiniz nedir?	31
2.2.5. Seçilen iş yeri isminin kazancın artmasında etkili olduğu düşüncesine katılıyor musunuz?	32
2.2.6. İş yerinizin ismi ile ilgili çevrenizden veya müşterilerinizden ne tür tepkiler aldınız?	33
2.2.7. Sizce yabancı dil kullanımının kültür aktarımına etkisi nedir?	34

2.2.8. Sizce iş yerlerine isim verilirken Türkçeye gerekli hassasiyetin gösterildiğini düşünüyor musunuz?	35
2.2.9. İş yeri isimlerinde yabancı isim kullanılması Türkçenin bozulmasında ne derece etkilidir?.....	36
2.2.10. İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. İŞ YERİ İSİMLERİNİN TAHLİLİ

3.1. İşyeri İsimlerinin Anlam ve Kökenleri.....	42
3.2. İş Yeri İsimlerinin İstatistikî Analizi.....	63
SONUÇ	70
KAYNAKÇA	74
ÖZGEÇMİŞ	76

TABLO LİSTELERİ

Tablo 1. İş Yeri Faaliyet Yılları Dağılımı

Tablo 2. İş Yeri İsmi Karar'ı Verenlere Göre Dağılımı

Tablo 3. İş Yeri Gelen Müşterilerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Tablo 4. İş Yeri İsimlerinin Türkçe/Yabancı İsim Verme Sebeplerine Göre Dağılımı

Tablo 5. İş Yeri İsmi Kazancı Artırmasında ki Etkilerine Göre Dağılımları

Tablo 6. İş Yeri İsmi ile İlgili Çevreden veya Müşterilerden Alınan Tepkilere Göre Dağılımı

Tablo 7. Yabancı Dil Kullanımının Kültür Aktarımına Etkisine Göre Dağılımı

Tablo 8. İş Yeri İsmi Konulurken Türkçeye Gerekli Hassasiyetin Gösterilip/Gösterilmediğine Göre Dağılımı

Tablo 9. İş Yeri İsimlerinde Yabancı İsim Kullanılmasının Türkçenin Bozulmasında ki Etkisine Göre Dağılımı

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. İş Yeri İsimlerinin Kökenlerine Göre Ayrımı

Grafik 2. Anlam Yönünden İş Yeri İsimleri

Grafik 3. Anlam Yönünden İkili İş Yeri İsimleri

Grafik 4. İş Yeri Sahiplerinin Psikolojik Durumları

Grafik 5. Kısaltma Grubu ve Birleşik İsim Şeklinde Oluşturulmuş İş Yeri İsimleri

ÖNSÖZ

Yozgat ili asıl ismiyle Bozok, Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesinde yer alan bir yerleşim yeridir. Bu bölgede yaşayan halkın Oğuzların Bozok koluna mensup oluşu önceleri bu isimle anılmasına vesile olmuştur. Yaklaşık seksen iki bin nüfuslu olan il, on dört ilçeden oluşmaktadır. Bu çalışma Yozgat Merkez ilçe dâhil olmak üzere sırasıyla Kadışehri, Boğazlıyan ve Sarıkaya ilçelerinden de faydalanılarak yapılmıştır. Bu bölgelerde bulunan işyerlerine gidilerek iş yerleri hakkında bilgiler alınmış, iş yeri isimleri üzerine anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışmada isimlerdeki yanlış değerlendirmelerin ve yanlış kullanımların üzerinde durulmuştur. İş yeri isimlerinin konuluş nedenleri hikâyeleriyle birlikte dinlenmiş, kayıt altına alınmıştır.

İş yeri isimleri, iş yeri sahiplerinin iç dünyasının bir göstergesidir. Kişinin kimliğinin bir parçasını oluşturur. Bu nedenle isimler konulurken çok dikkat edilmelidir. Bu isimler, manası ve yapısı bakımından Türkçe dil bilgisi kurallarına uygun olmalıdır. Türkiye toprakları altında yaşayan herkesin, isim koyarken Türkçeye dair belli temel ilkeleri gözetmesi gerekmektedir.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Türkiye Türkçesi hakkında genel bilgiler, Türkçede bulunan yabancılaşma ve yabancı dil kullanımı üzerine atıflar ve ad bilim üzerine ait bilgiler verilmektedir. Birinci bölümde Yozgat ili ve isminin tarihi, tarihindeki bazı hikâyeleri ve daha önceki ad tanımı ile ilgili bilgiler anlatılmaktadır. İkinci bölümde Yozgat ili iş yeri isimlerine dair yapılan anketlerin örnekleri ile analizlerine yer verilmektedir. Üçüncü bölümde ise iş bu anketlerin tahlilleri yapılmış, istatistikî analizlerine yer verilmiştir. Akabinde yapılan çalışmalar sonuca bağlanmıştır.

Konunun seçimi, inceleme yönteminin oluşturulması hususunda beni yönlendiren ve tezin ilk danışmanlığını üstlenen Yrd. Doç. Dr. Ümit EKER'e burada teşekkür etmek benim için yerine getirilmesi gereken bir vefa borcudur. Ayrıca; çalışmanın son dönemlerinde beni yönlendiren ve tezimin danışmanlığını üstlenen Yrd. Doç. Dr. Erdem SARIKAYA'ya teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Bugüne kadar iş yeri isimleri ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Geleneksel isimler ağırlıklı olarak kullanılsa da son dönemlerde yabancı isimlere rağbet artmaya başlamıştır.

İş yeri sahiplerinin büyük bir çoğunluğu kullandıkları isimlerin kökenini araştırmamaktadır. İsimler belirlenirken bireyin kendisini anlatan, geçmişten izler taşıyan, buldukları bölgeyi ifade eden, bulunduğu etnik kökeni ortaya koyan, kişinin ideolojisinden kaynaklanan, coğrafi konumdan esinlenen, ailesinde yaşanmış özel bir durumu çağrıştıran isimler tercih edilmektedir.

Bu çalışma, Yozgat ili ve çevre ilçeleri içerisinde yapılan çeşitli işyerlerine ait isimler üzerine odaklanmıştır. Bu işyerleri tek tek gezilerek, iş yeri sahipleri ile görüşmeler yapılmıştır.

Bu isimlerin konuluş nedenleri; varsa hikâyeleri dinlenmiş, kayıt altına alınmıştır. Ayrıca anlatıcı kişilerin psikolojik özellikleri ve eğitim durumları da konuya dâhil edilmiştir. Bu kişiler çoğunlukla iş yeri sahibi olmakla birlikte iş yerinin açılışında ve işletilmesinde belirgin bir ağırlığı olan aile büyüğü de olabilmektedir.

Bu isimlerin değerlendirmeleri ayrıntılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu değerlendirmelerin yanında iş yeri isimlerinde yabancılaşma da göz önünde bulundurulmuştur. Bu yabancılaşma, çalışmanın ana hatlarından birini oluşturmaktadır.

Türkçede sonu gelmeyen yabancı isim kullanımları, toplumun kültürünü ve dil bilincini etkilemektedir. Bu etkinin doğurduğu olumsuz sonuçlar iş yeri isimlerinde de göze çarpmaktadır. Bazı kişiler kullandıkları ismin yabancı kökenli olduğunu bilememekte, bu isimleri Türkçe olarak kabul etmektedir.

Çalışmada Türkçenin önemi vurgulanmış, iş yeri isimlerinde Türkçenin kullanımı ve bu konudaki aksaklıkların nasıl giderilebileceği hususundaki fikirler çeşitli kaynaklardan faydalanarak ortaya konulmuştur.

Somut bir veri olması nedeniyle çalışmanın esasını oluşturan anketlerin belirli bir kısmına çalışmada yer verilmiştir.

Anketlerde iş yeri sahiplerinin birebir anlatımlarına yer verilmiş ve bu anketlerde yer alan iş yeri isimlerinin köken analizi yapılmıştır. İsimlerin konuluşundaki nedenler açıklanmıştır. Bu nedenlere bağlı olarak iş yeri isminde oluşturduğu anlam şekilleri ele alınmıştır. İş yeri sahibinin farkında olmadığı hatalar; isimlerin tahlili ve tasnifinde ortaya çıkmış, açıklamalarıyla birlikte çalışmada aktarılmıştır.

0.1.Türkiye Türkçesi

Batı Türkçesi, Oğuz kökenli olan tarihî ve modern lehçelere verilen ortak bir terimdir. Oğuzlar, XI. yüzyıl başlarında anayurtları olan Kazakistan'dan ayrılarak güneye göç etmeye başlamışlar ve geldikleri İran ve Mâveraünnehir nehir havzasında Selçuklu devletini kurmuşlardır. Selçukluların bu ilerleyişi, bütün Güneybatı Asya'nın Türk hâkimiyetine girmesine neden olmuştur. Moğol istilası ve bölgedeki diğer tarihî hadiseler İran, Anadolu, Mâveraünnehir ve civarının Oğuz Türklerinin yayılma bölgeleri olmasını sağlamıştır (Banguoğlu 2007: 528).

Türkiye Türkçesi'nin temeli yukarıda belirtilen tarihî ve siyasi olaylar sonucunda atılmıştır. Anadolu'ya yerleşen Oğuz Türkleri çok geçmeden kendi ağızlarının temelinde yeni bir yazı dili oluşturmuşlardır. Başlangıçta Kaşgar bölgesindeki yazı dilinden de birçok unsurun barındığı dil, edebî eserlerin artmasıyla zamanla gelişmiştir. Anadolu'da meydana gelen bu Türkçenin, XIII ve XV. yüzyıllar arasını kapsayan ilk evresine yaygın olarak Eski Anadolu Türkçesi adı verilmektedir. XIX. yüzyıldan bugüne kadar olan evreye Türkiye Türkçesi denilmektedir (Kahramanoğlu 2002: 61).

Türkiye Türkçesi, Batı Türkçesi'nin üçüncü devresini oluşturur. Cumhuriyet dönemi ile birlikte yazı diline daha çok Türkiye Türkçesi adı verilmiştir. Sonrasında İstanbul Ağzı yazı dili yapılmıştır. Türkiye Türkçesinde, kökeni Arapça ve Farsça birçok kelime bulunmaktadır. Bunun nedeni daha Eski Anadolu Türkçesi döneminde başlayan Arapça ve Farsçadan alıntılamalardır. Ancak bu yabancı unsurların büyük

çoğunluğu, milli edebiyat akımıyla başlayan ve Cumhuriyet dönemiyle hızlanan sadeleşme düşüncesiyle dilden çıkarılmış, yerlerine Türkçenin kendi unsurları koyulmuştur (Ergin 2013: 23).

Türkçenin temelini Batı Türkçesi, yani Oğuzca oluşturmaktadır. Bu bağlamda ilk eserlerini Anadolu'da vermeye başlamıştır. Bu dönem, XIII. yüzyıl sonlarını kapsamaktadır. Selçuklular döneminde kullanılan üç dil vardır. Bu üç dilin de kullanım yerleri farklıdır. Saray da resmî yazışma dili Farsça, öğretim dili Arapça; halkın konuşma dili ise Türkçeydi.

Moğol istilasını sırasında Türk nüfusunun artmasıyla her yerde konuşulması gereken dilin Türkçe olmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Durumun böyle olması bu dönemdeki beylikleri de etkilemiştir. Anadolu beyliklerinde Türkçe daha da önem kazanmıştır.

Farsça ve Arapçanın Türkçe ile ilişkisi X. yüzyılda Türklerin Müslümanlığa girmesiyle başlamıştır. Bu durum XX. yüzyıla kadar devam etmiştir. Türkçeye giren Arapça ve Farsça kelimeler bu süreç içerisinde gerçekleşmiştir. Öyle ki Kaşgarlı Mahmut'un yazdığı Türkçe-Arapça sözlüğü olan '*Dîvânın Lügati-t Türk*'te Türkçe ve Arapçanın birbiri ile aynı olduğunu ileri sürer. Bu sayede İslâm dünyasında Türkçenin saygınlığının arttığı belirtilmektedir (Gözütok 2008: 18).

Türkiye Türkçesinin bugününe bakıldığında bir bozulma ve kirlenme tehlikesinde olduğu gerçeği kolaylıkla fark edilmektedir. Türkçenin yazım ve söyleyiş kurallarına uygun kullanılmaması ve Batı kökenli kelimelerin gittikçe yoğunlaşması, Türkçenin yapısının bozulmasına neden olmaktadır. Eski dönemlerde dile gösterilen hassasiyet ve verilen önem günümüzde gittikçe azalmaktadır (Tokatlı 2005: 191).

Tüm bunların yanında bozulmanın sebeplerinden birisi de değişime yenik düşülmesidir. Tabi ki her değişim bir bozulma sebebi değildir. Dünya dilleri içerisinde değişse de gelişen diller vardır.

Konuya müdahil olarak ulaşım da bu durumda örnek olarak kullanılabilir. Çünkü ulaşım araçları amaçlanan yere daha kısa sürede gidilmesine yardımcı olur. Bu duruma olumlu yönden baktığımızda kişi ulaşım araçlarını kullandığında daha çok kişiyle irtibata geçmektedir. Bu da ilişkileri ve buna bağlı etkileşimi artırır. Dolayısıyla birkaç dil bilen biri o dillerin konuşulduğu bir yere gittiğinde diller arasında etkileşim de fayda görmektedir. Kişiler, bilmedikleri bir dili öğrenmeye eğilim gösterebilirler. Yabancı bir kişinin kullandığı dil ile ilgili az bir bilgisi olan biri, bu kişi veya kişilere rastladığında dil bilgisini geliştirebilmektedir. Bu durumu bireylerin hem kendilerine hem çevrelerine doğru kurallar çerçevesinde aktarması gerekmektedir. Diğer türlü, diller arası etkileşim her zaman doğru değişimlere sebep olmaz. Aynı anlama gelen bir yabancı kelime ile onun anlamsal açıdan Türkçe karşılığı aynı cümlede kullanılabilir. Bu durumun günümüzde de pek çok örneği mevcuttur. Her dil öğesinin kullanım yerinin farklı olduğu bilimcinde olunmalı, diller birbirine karıştırılmamalı ve ana dile, yabancı kelimeler eklenmemelidir. Bu durumun avantaja çevrilmesi bilinçli beyinlerle gerçekleştirilebilir (Gözütok 2008: 17).

0.2. Türkçede Yabancılaşma

Köklü bir geçmişe sahip olan Türkçe, geçmişten bugüne çeşitli dillerle etkileşim hâlinde olmuştur. Bunun sonucunda, Türkçenin asli unsurlarının yanı sıra yabancı kökenli diyebileceğimiz unsurların da bulunduğu bir kelime repertuarı meydana gelmiştir. Özellikle Batı kökenli kelimelerin sayısı oldukça fazladır. Diğer kültürlerle olan eğilim sosyal ve kültürel yabancılaşma kadar dilde de olumsuz etkilere neden olmuştur. Dil kullanımına büyük ölçüde yön veren aydın kitlenin de bu bilinçsiz eğilimi Türkçenin olumlu bir istikamette gelişimini engellemiştir. Bunun yanı sıra düşüncenin gelişimi, dahası millî bir felsefenin oluşumunu da geciktirmiştir. Dil, dünyayı algılama ve yorumlama biçimi ise dünyayı algılama ve yorumlama faaliyeti de başka dillerin terim bilimin algılamalarıyla gerçekleştirilir hâle gelmiştir (Develi 2007: 98).

Özetle, yabancılaşmaya salt dil unsurları düzleminde bakmak yanıltıcı olacaktır. Yabancılaşmanın en tehlikeli boyutu zihinsel ve düşünsel yabancılaşmadır.

Bu da her şeyden önce dilin ifadesini bozar. Dil anlamını yitirir, farklı bir boyut kazanır.

Yaşanılan coğrafyanın dil üzerindeki etkileri de göz ardı edilemez. İçinde birçok kavmin barındığı Türkiye’de, kullanılan dil de bu farklılıktan az ya da çok etkilenmiştir. Bunun yanında bilinçli olarak Türkçeyi özünden koparma çalışmaları da yok değildir. Batıdan Türkçeye giren kelimeler kadar batının hayat tarzı da, yabancılaşmanın önemli ayaklarından birisidir (Baykara 2012: 42).

Türkiye’de yabancı dilde eğitim veren okullar da bulunmaktadır. Bu durumun olumsuz sonuçlarından biri de kültürel anlamda kökenine yabancılaşmış nesillerin yetişmesidir. Oysa Batı ülkelerinde bu tarz bir eğitimin görülmesi mümkün değildir. Farklı dilde verilen eğitimler ders adı altında verilmektedir. Kendi toprakları üzerinde, kendi dili haricinde başka bir dilde eğitime izin veren ülkelerin sayısı oldukça azdır (Bayraktaroğlu 2011: 158).

İş yeri isimlerinde, ülke genelinde olumsuz bazı eğilimlerin varlığından söz edilebilir. Hatta bu iş yerlerinin bilinçsizce başka nedenler ile konulmuş olması, bir dil bilincinin olmadığını göstermektedir. Türkçe olduğu düşünülerek konulmuş iş yeri isimlerinde bile birçok hata bulunmaktadır. Bu durum gerek eğitim sisteminde, gerekse dil algısında büyük problemlerin olduğunu gösterir. Türkçenin iyileştirilmesi yönünde yapılan çalışmalar da yetersiz kalmaktadır. Bu minvalde önceliğin Türkçe eğitim ve öğretime verilmesi, okul öncesi eğitiminden başlayarak ana dili eğitiminin önemsenmesi, böylelikle de dil bilincinin uyandırılması büyük önem arz etmektedir (Üstünova 2010: 1405).

Görüldüğü üzere Türkçedeki yabancılaşma, kültürel bir yozlaşma hâlini almıştır. Dil bilgisi kuralları gözetilmemekte ve kullanılan dil farklı dillerle birleştirilip aktarılmaktadır. Yabancılaşma içten başladığı gibi dilde devam etmektedir. Türkçenin içinde kullanılan yabancı kelimelerin farklı ve olumlu bir izlenim bıraktığı görüşü yer almaktadır. Bazı kesimler gibi dil de bu nedenle asimile olmaktadır. Eğitimin belli bir kesime değil, ulaşılabilecek herkese verilmesi gerekmektedir. Ve bu verilen eğitimin öncesinde Türkçeye neler katacağı mutlaka tartışılmamalı, kararı verilmeli ve

uygulamaya konulmalıdır. Çalışmalar plânlı ve programlı olmalı, ezbere dayalı olmamalıdır. Diğer türlü geçici bir bilgi birikimi halini alır ve unutulur. Gerekli önlemler alınmadığında her türlü yabancılaşmaya olağan olarak bakılmaya başlanacak, bu yabancılaşma sonucunda da millî değerler büyük zarar görecektir.

Eğitimin ailede başladığı görüşü önemli bir ilke olarak ele alınacak olursa, Türkçe eğitimin doğru bir şekilde verilmesinin de ilk olarak aileden başlaması gerektiğinin bilinmesi gerekmektedir. Ailelerin çocukların yanında Türkçeyi ne kadar doğru kullandığı çocuklar üzerinden kolaylıkla anlaşılabilir. Dolayısıyla ilk eğitim aileye verilmeli akabinde aile de çocuğu eğitmelidir. Duyarlı veliler mevcuttur fakat yeterli değildir. Doğru bir şekilde verilen bir eğitim birçok yönden kişiye ve Türkçeye katkı sunacaktır. Bu şekilde olduğunda dilin kişiler arasındaki aktarımı daha doğru bir biçime kavuşmuş olacaktır. Aileden sonra okulda öğretici kişilerin Türkçeye doğru ve düzgün kullanmaları bununla birlikte doğru bir eğitim vermeleri gerekmektedir. Bunların yanında dilde terbiye de önemli bir yere sahiptir. Terbiye sadece bedende değil dilde de olmalıdır. Dili terbiyeli olan bir nesil geleceğe daha doğru bakılabilesini sağlayacaktır.

0.3.Ad Bilim Üzerine

İsimler, konuldukları yerlere çoğu zaman büyük ve değişik anlamlar yüklerler. Bu isimler, konulurken o kişi veya yerin ağırlıklı olarak niteliğini belirtmek veya özelliğini göstermek amaçlanır. Bir insana, nesneye, hayvana, somut ve soyut bir şeye verilen isimler özel isimlerdir. Dilin bu yönden niteliği, konulan isimlerde net bir şekilde görülebilmektedir. Bu adlar o an ki durumu, ruhanî boyutu gösterebileceği gibi toplumun yapısını, sosyal, kültürel ve ekonomik durumu gibi özelliklerini de yansıtır. İsimler oluşturulurken millî dile özgü şekiller ortaya koyabileceği gibi adın şeklini, tipini de belirlemektedir (Habibli 2009: 34).

Ad bilimi bu bağlamda konulan isimleri irdeler ve inceler. İsimlerin kökenini araştırır, anlamlarını inceler. Bu araştırmaları ve incelemeyi yapan çalışmacılara dilbilimci adı verilir. Ad çalışmalarının en önemli alanlarından biri de onomastik diye adlandırılmaktadır. Onomastik, Eski Yunanca onomastikos sözcüğünden gelmektedir. Daha önce de ifade edildiği üzere adların kökenlerini, kaynağını veya kaynaklarını,

biçim ve anlatım özelliklerini, kavram ilişkilerini inceleyen bilim dalıdır. Antroponimi ise ad biliminin önemli dallarındandır. Antroponimi, kişi adları anlamına gelmektedir. Verilen isimler çeşitli sınıflandırmalara ayrılabilir. Her bir isim konuluş amacına göre farklılıklar göstermektedir (Calp 2014: 28).

Ad bilimi iki bölümde incelenmektedir. Birinci bölüm, kavram ve sözcük arasında ilişkiyi incelerken ikinci bölümde ise dilde bir nesneye veya kavrama adın nasıl bulunduğunu, bu da ne tür etkenlerin belirgin rol aldığını incelemektedir (Uyanık 2008: 88).

İsimler kültürel değerlerin tasnifinde de belirleyici olmaktadır. Yaşanılan tarih, içinde bulunulan coğrafi konum, maddelerin şekli, rengi, yaşam içinde bulunduğu konumu, maddeye yüklediği anlamı isim verilmesinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Aynı zamanda ismi veren kişinin ruhî durumu da bir diğer etkidir. Ad bilimciler araştırmalarını yaparken, ad konuluşunda bu etkenler üzerinde durmaktadır. Bu etkenler doğrultusunda adın tasnifi daha da kolaylaşır ve farklı alanlar üzerinde yapılan çalışmalara ışık tutar.

Bu isimler, iş yerlerine verilen isimler olabileceği gibi il, ilçe, köy, belde gibi yerlere verilen isimler de olabilir. Bu tür adlar topoloji denilen yer adları hali konumundadır. Kuşkusuz konuyla ilgili bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Yozgat ili örneği ele alındığında, Yozgat ismi gibi ilçelerine hatta mahallelerine verilen isimlerin bile çoğunun verilme nedeni olduğu görülür. Örneğin, Yozgat'ın Sorgun ilçesinde Dişli köyü bulunmaktadır. Çalışmada yer alan iş yeri isimlerinden biri de “*Dişli Kundura*”dır. Bu ismin verilmesinin sebebi, iş yeri sahibinin bu köyde doğmuş olmasıdır. Yine benzer bir örnekle iş yeri isimlerinin arasında yer verilecek olan “*Çamsaray*” ismi; Yozgat ilinin Kadışehri ilçesinin bir köyüdür. İş yerine “*Çamsaray*” isminin verilme sebebi iş yeri sahibinin o köyden göç edip Yozgat Merkez ilçesine yerleşmiş olmasıdır.

Bu bağlamda iş yeri isimlerinin konuluşunda yer adlarının da etkisinin olduğu görülmektedir.

Yaşanılan toplumda anlaşmayı sağlayan şey dildir. Topluluk halinde yaşayan insanlar dil üzerinde mutlaka düşünmüştür. Dünyada dil adı başlığı altında yapılan çalışmalar Eski Hint ve Eski Yunan'a kadar uzanmaktadır. Aşağıda değinileceği üzere bahsedilen onomastik isminin kökeni de Yunancadır. Bur durum dil çalışmalarının Eski Yunan'a kadar uzanmasının sebeplerinden birini teşkil etmektedir. Dili kullanabilmek için öncelikli olarak dilin işlenmesi gereklidir. Dilin işleyiş kurallarının belirlenmesindeki temel itici güç dindir. Dinî inançlara bağlı olarak dua ve dinle ilgili metinlere verilen önem, dil çalışmalarını başlatmıştır. Kutsal kitapların nesilden nesle aktarılması için kullanılan dilin daha da açık hale getirilmesi, ilerisi için daha anlaşılır kılınması gerekmektedir. Buna bağlı olarak da dilbilgisi, yazım ve okuma kuralları ortaya çıkmıştır (Aksan 1995: 16).

Kullanılan dil o yere özgü motifler taşır. Dilin yapısı bu motifleri bire bir aktarabilir. Ülkeden ülkeye farklılıklar gösterebileceği gibi aynı yerde farklı ağızların kullanıldığı da görülmektedir. Vilayetler veya ülkeler arasında ki göç dilin yapısında ki farklılıkların nedenlerini daha rahat ortaya koymaktadır.

Türkiye, birçok milletten insana ev sahipliği yapmaktadır. Bu kişilerin her biri farklı dillere sahiptir. Dolayısıyla bu farklı dillerin farklı özellikleri, farklı dilbilgisi özellikleri vardır. Bunlar farklı ülkelerden gelip Türkiye'ye yerleşmiş olabileceği gibi aile büyüklerinin ilk yerleşim yerlerinin Türkiye olması da olabilir. Bunun yanında Türkiye'den farklı bir ülkeye göç eden aileler de mevcuttur. Yurtdışına yerleşip daha sonra da eşini ve çocuklarını yanlarına alan kişiler vardır. Bu kişilerin orada doğan çocukları buldukları yerin diline daha kolay ve erken hâkim olmaktadır. Türkçeyi daha sonra öğrenirler. Bu da benzer konuda farklı bir vakayı meydana getirir. Çocuklar iki dilli olarak doğmuş olurlar. Bu kişiler tekrar Türkiye'ye döndüklerinde geldikleri yerin dilini de Türkiye'ye getirmiş olurlar. Bu sebeple Türkçe kelimeler bölünerek bozulmaya başlar. Bu yeni gelen terimler ve sözcükler dilbilim çalışmalarında da yer teşkil etmek zorundadır. Burada en önemli sorun Türkiye'de kullanılan Türkçenin bozulmasına neden olmasıdır.

Fransa örneğini ele alacak olursak 2000 yılında yapılan resmi sayıma göre 262.652 Türk, Fransa da yaşamaktadır. Yozgat ilini bahis konusu edecek olursak

yaklaşık 4000 kişi Fransa'nın Lyon şehrinde yaşamını sürdürmektedir. Fransa'ya yerleşen Türklerin çoğunluğu Paris, Lyon ve Alzas şehirlerinde yaşar. Çoğunluk, iş için bu ülkeye göç etmiştir. Bunun yanında daha iyi bir gelecek amaçlanarak ailelerini de bu ülkeye taşımışlardır. Resmî olmayan sonuçlara göre 350 ile 400 bine yakın Türk burada yaşamaktadır. Genç nüfus artışı da azımsanmayacak kadar çoktur. İlk giden kuşak eğitim yönünden seviyesi düşükken ikinci kuşakta eğitim seviyesi yükselmiştir. Bu da Türkçenin kullanımını oldukça azaltmış, Fransızcaya rağbeti arttırmıştır. Aile büyükleri Türkçe konuşulması için baskı yapsa da kardeşler aralarında daha çok Fransızca konuşmaktadır. Türkçe açısından bakıldığında, aslı değerlerin kaybedilmesi bu şekilde başlamıştır. Türkçe bozulmaya başlamış, önemini yitirmeye yüz tutmuştur. Fransızcanın bu açıdan Türkçede sebep olduğu bozuklukları inceleyebilmek için Fransızcanın gramerini bilmek gerekir. Dilbilimciler bu tür çözümleri yapmaktadır, ama yeterli değildir. Buna rağmen gene de asıl amaç Türkçeyi korumayı sağlamak olmalıdır (Akıncı 2007: 1,2)

Yozgat ili ve ilçelerinin yanı sıra mahalle isimlerinin üzerine de birçok çalışma yapılmıştır. Yozgat ilinin etnik yapısı, geçmiş tarihi, yer adları gibi iş yeri adları üzerinde de etkilidir. Yozgat'ta, yer adlarından sadece ilçeleri ele alacak olursak: *Sorgun, Sarıkaya, Yerköy, Çandır, Çayıralan, Saraykent, Boğazlıyan, Akdağmadeni, Çekerek, Kadışehri, Şefaati, Aydıncık ve Yenifakılı* ilçeleri iş yeri isimleri üzerinde mutlaka büyük bir etkiye sahiptir. Yer adları ile iş yeri adları arasında bir bağlılık vardır. Bu bağlılık araştırıldığı takdirde gün yüzüne çıkar.

Dilbilim çalışmalarında konu edinilen isimlerin dışında hiç anlamı olmayan isimler de mevcuttur. Bu tür isimler konuldukları yere herhangi bir anlam yüklemesler. Kişi adı da olabilir, yer adı da olabilir. Geline nokta Türkçeyi bozduğu gibi anlambilim açısından mantık hatalarına sebep olmaktadır. İlk olarak bu konuda üzerine düşeni yapması gereken aile bireyleridir. Aile büyükleri konu ile ilgili gerekli eğitimleri almalı ve çocuklarına da aldırılmalıdır.

Dilbilimciler de bu yönde destek hizmeti vermeli, kişileri doğru dil kullanımına yönlendirmek için çalışmalar düzenlemelidir. Programlar hazırlayarak halkın katılımı

sağlanmalıdır. Kişilerin duyarlılık bilinci en üst seviyede tutulursa, dilbilimcilerin yaptığı çalışmalar, kişiler tarafından faydalanabilir duruma gelir.

Özetle; dil konusuna her zaman ve her yerde dikkat çekilmeli, dilde bulunan sorunların giderilebilmesi için çalışmalar düzenli bir şekilde ve sürekli olarak devam etmelidir. Ana dil unutulmamalı, unutturulmamalıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YOZGAT İLİ VE İSMİNİN TARİHİ

1.1. Yozgat İli

Anadolu'nun en eski yerleşim merkezlerinden biri olan Yozgat, İç Anadolu Bölgesinde, Kızılırmak havzasının içinde yer almaktadır. Yozgat, doğusunda Sivas; güneyinde Kayseri, Nevşehir, Kırşehir; batısında Kırıkkale; kuzeyinde ise Amasya, Çorum ve Tokat illeri ile çevrili olup, 34° 05' - 36° 10' doğu meridyenleri ile 38° 40' - 40° 18' kuzey paralelleri arasında yer almaktadır. Deniz seviyesinden 1300 metre yükseklikindedir ve 1 412 300 hektar toprağa sahiptir. İlin doğudan batıya gidildikçe yüksekliği azalmaktadır. İl'in en doğusu ile en batısı arasında 20 050 boylam farkı olup, yerel saat farkı 8' 20"dir. Kuzeyi ile güneyi arasında, 10 38'lik enlem farkı bulunmaktadır. Ancak, fark az olduğu için iklim üzerinde önemli bir etki yaratmamaktadır. İlin, doğu ve batı uç noktaları arasındaki kuş uçuşu uzaklık 216 km, kuzey ve güney uç noktaları arasındaki uzaklık 144 km'dir. Yozgat, toprak genişliği ve alanı açısından Türkiye'nin 15. ilidir. İlin iz düşüm alanı km² bakımından 13 597, gerçek alanı ise 14 123 km²'dir.

Yozgat'ın 14 tane ilçesi bulunmaktadır. Bu ilçeler:“*Merkez, Sorgun, Sarıkaya, Yerköy, Çandır, Çayıralan, Saraykent, Boğazlıyan, Akdağmadeni, Çekerek, Kadışehri, Şefaati, Aydıncık ve Yenifakılı*”dır. (<http://www.yozgat.gov.tr/cografya-yapi> 21.02.2016 saat: 01:40).

Orta Anadolu'da, Bozok platosu üzerinde kurulan Yozgat birçok uygarlığı misafir etmiş eski bir yerleşim yeridir. Alishar höyüğü, Kerkenez Harabeleri, Çadırhüyük ve Kuşaklıhüyük'te yapılan yüzey araştırmaları ve kazı çalışmalarında Yozgat'ın, ilk çağlardan beri Hitit Devletine merkezlik ettiği tespit edilmiştir. Akabinde Frig, Med ve Pers hâkimiyetini tanımıştır. Bu dönemden sonra ilerleyen zaman içerisinde Roma eyaleti olmuştur. Grek etkisinin en üst seviyeye ulaştığı Helenistik döneminde Yozgat, Orta Avrupa'da olan Galatların eline geçmiştir. Yozgat Merkez ilçeye bağlı Büyüknefes köyünde bulunan ve Galatların başkenti olduğu tespit edilen Tavium antik kentine ait kalıntılar Yozgat topraklarının tarihi zenginliğinin

işaretleridir. Bölge Galatlardan sonra Bizans Devleti'nin hâkimiyeti altına girmiştir. Bu medeniyetlere beşiklik eden Yozgat'ta, eski medeniyetlerin geçmişten günümüze kadar gelmiş etkilerine rastlanılmaktadır (Sakin 2004: 17).

Sorgun yakınlarındaki Şahmuratlı köyü sınırları içinde bulunan ve Hattuşuş'tan sonra Hititlerin kurduğu en büyük kente olan Kerkenes'e ait harabeler, dünyanın en önemli antik kalıntılarında biridir. Kerkenes, Hattuşuş ile Kapadokya arasındaki turistik güzergâh üzerinde yer almakta olup; Sorgun merkeze 13 km, Yozgat'a 50 km mesafededir. Bölgede Roma dönemine ait mozaik kalıntılara da rastlanmıştır.

Yozgat'ın en önemli tarihi zenginliklerinden biri de Sorgun'un 25 km güneydoğusunda, Alışar köyünün kuzeyinde bulunan olan Alışar Höyüğü'dür. Alışar Höyüğü ve çevresinde sırasıyla Frigler, Medler, Persler, Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı izlerine rastlanmıştır. Burası ilk defa 1927 yılında Şikago Üniversitesi'nden bir heyet tarafından kazılmış ve tarihi kalıntılar meydana çıkarılmıştır.

Sorgun ilçesine bağlı Peyniryemez Köyü toprakları içinde bulunan Çadırhöyük'te yapılan kazılarda da yaklaşık altı bin yıllık yerleşim kalıntıları bulunmuştur.

Sarıkaya ilçesinde bulunan Roma Hamamı, Yozgat'ın en önemli tarihi miraslarından biridir. Yapılan kazı çalışmaları sonucunda bu hamam ortaya çıkarılmış, daha derine inildiğinde de kaplıca suyuna ulaşılmıştır. Kaplıca suyunun içerisinde bulunan işaretler incelendiğinde hamamın Roma dönemine ait olduğu bilgisi elde edilmiştir. Hamam içerisinde yer alan termal su özelliğini korumaktadır.

Roma hamamı, turizm açısından bölgeye ayrı bir değer katmış ve Sarıkaya ilçesini ziyaret eden turist sayısını arttırmıştır. Bu bağlamda, Yozgat ilinin gelişimi ve değişimine de katkı sağlamıştır. Bölgeye yatırımlar daha da artmıştır. Verilen önem sonucu çalışma devam ettirilmiş bölgede yeni yapılmış binaların altında da bu hamamın kalıntılarının olduğu ortaya çıkmıştır. Alan gittikçe genişlemektedir.

Roma Hamamı örneğinde olduğu gibi, yer adları da dâhil olmak üzere Yozgat Merkez ve ilçelerinde genel adları itibariyle verilen isimler üzerinde oldukça etkili

olmaktadır. İş yeri ismi olarak kullanılan 'Roma' isminin konuluş amacı da 'Roma Hamamı'dır.

Yozgat'ta bulunan tarihi yapılar ve kalıntılar bunlarla sınırlı değildir. Sorgun ilçesi Taşlık köyünde bulunan Uşaklı höyük'te yapılan kazılar sonucunda elde edilen bilgi ve bulgular, bu höyük ve çevresinde farklı dönemlere ait kale ve tapınakların yer aldığını göstermektedir. Sorgun ilçesi Yeniyer kasabası sınırları içinde bulunan ve Hitit döneminde heykel atölyesi olarak kullanıldığı tespit edilen Hapisboğazı sit alanı da Yozgat'ın önemli tarihi kalıntılarındandır.

Yozgat-Şefaati yolunun 38. Km.sinde, Kanak Suyu üzerinde kurulmuş olan Karabıyık Köprüsü, Bahadın kasabası yakınlarında bulunan Zeynel Höyüğü, Akdağmadeni'ne bağlı Umutlu kasabası sınırları içinde bulunan Babu Harabeleri gibi eski dönemlere ait birçok tarihi eser vardır.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Anadolu'da meydana getirilen nadide eserlerinden bir tanesi de Yozgat Çapanoğlu Camisi'dir. 1779 yılında Çapanoğlu Mustafa Bey tarafından yaptırılan cami, kubbeye örtülü 3 bölmeli son cemaat yeri ile tek kubbeli ana mekândan oluşmaktadır. 1794 yılında Süleyman Bey bunun önüne benzer planda ikinci bir mekân ekletmiştir.

Yüksek kasnaklı, çapı 15.15 metre olan geniş kubbesi, ince uzun minaresiyle şehrin her tarafından görülen bu yapı, Yozgat'ın ve Çapanoğullarının ölmeyen sembolü olmuştur.

Çapanoğullarının, bir dönem Yozgat bölgesine yerleşmiş olması ve bu bölgeyi yönetmesi birçok eserin onların adıyla anılmasına sebep olmuştur. Cevahir Ali Efendi Camisi, Başçavuş Camisi, Fatih Camisi, Nakıpzade Camisi, Kayyumzade Camisi, Şeyh Hacı Ahmet Camisi ve Türbesi gibi birçok tarihi cami bu eserlerden bazılarıdır.

Yozgat ili merkezinde yer alan saat kulesi, halk tarafından şehrin simgesi olmuştur. Saat kulesi de köklü bir geçmişe sahiptir. 1870 yılında, dönemin belediye başkanı tarafından yaptırılmıştır.

Yozgat'ta bulunan çok sayıdaki tarihi konaktan bugün ayakta kalanlar şunlardır: Nizamoglu Konağı, Karshođlu Konağı, Divanlıoğlu Konağı, Hayri İnal Konağı, Koldemir Konağı ve Miralay Őerif Konağı.

İl merkezinin 7 km kuzey dođusunda yűksekçe bir tepe űzerinde bulunan eŐka Kalesi ve yer altı Őehri Yozgat topraklarında bulunan çok sayıdaki dođal zenginliklerden biridir. İlin bir baŐka dođal zenginliđi ise Kazankaya kasabası sınırları içinde bulunan Kazankaya Kanyonu'dur.

Bűlge yođun olarak yerleŐim yeri olarak kullanılmıŐtır. Siyasi gűlere merkezlik yapmasının yanı sıra űnemli ticaret yollarının űzerinde bulunmaktadır. Nitekim tűm bunlara rađmen Roma ve Bizans dűneminde bu űnemini giderek kaybetmiŐtir. Bűlgenin yerleŐim merkezi olarak savunma imkânlarından yoksun olması savaŐ dűnemlerinde korunmasını engellemiŐtir. Bu da sűrekli devam eden savaŐ ortamında bűlgenin terk edilmesine sebep olmuŐtur (Sakin 2004: 19).

Anadolu'nun Tűrk hâkimiyetine girmesi 1071 yılında Malazgirt Zaferi sonrası, Yozgat bűlgesi Tűrk hâkimiyetine uygun bir alan hâline gelmiŐtir. Bűlge űncelikle DaniŐment Tűrklerinin, sonrasında ise Anadolu Selçuklu Devletinin toprakları arasına katılır. Sonrasında Mođollar Anadolu'ya egemen olunca Mođol oymakları Yozgat çevresine yerleŐtirilmiŐtir. Bűlgenin etnik yapısı ve kűltűrel dokusuna Mođollara ait űzelliklerde bu dűnemden itibaren műdâhil olmuŐtur. İleride yazılmıŐ olan iŐ yeri isimlerinin tahlili ve tasnifinde gűrűlen Mođolca kűkenli isimler bu dűnem bilgilerinden elde edilmiŐ olabilir. Yer adları gibi millet adları da bu konunun dinamikleŐmesindedir (Sakin 2004: 25,26).

Bir diđer ifadeyle: 1243 yılından sonra Anadolu Selçuklu Devleti, 1278 yılına kadar Mođol idaresine girer. Bu dűnemde Mođol valilerinin idaresi altındadır. Bu idare sűresi içerisinde yűreyi istila eden Mođol idarecileri, yanlarında çok sayıda asker bulundurmaları gerektiđinden, onlara gűnderilen askerleri, askerlerin ailelerini ve sűrűlerini űzellikle Sivas, KırŐehir ve Bozok (Yozgat) bűlgesine yerleŐtirmiŐlerdir. Buradan da anlaŐılacađı űzerine Bozok Őimdiki adıyla Yozgat, Mođol diđer adıyla Kara Tatarların da varlıđını sűrdűrdűđű bir yerdir. Kara Tatarlarla komŐuluk yapmıŐtır. Ankara Muhaberesinden sonra Mođol Hűkűmdarı Timur, bűlgeye gelerek Kara

Tatarların çoğunu götürür. Götürülen kabileler arasından kaçıp tekrar Bozok bölgesine yerleşen Tatarlar da bulunmaktadır. Bunun yanında Selçuklu hâkimiyeti sırasında Bozok (Yozgat) bölgesi, Danişment Devleti'nin sınırları içerisinde de yer almıştır. Bu dönemde de “*Danişmendiye Vilayeti*” adıyla da anılır. Bu vilayet göçebe hayat tarzına sahiptir. Bozok yöresi bu sebeple bu dönemde yerleşik bir hayata sahip değildir. Şehir merkezleri bulunmamaktadır. Ticaret ve el sanatlarıyla uğraşmaktadır. Bozok yöresinde bu dönemden kalma Selçuklulara ait eserler mevcuttur. Bunlar: Çekerek ilçesinde bulunan *Kesip köprü*, *Çekerek su Han*; Saraykent ilçesindeki *Çinçinli Sultan Han*; Çayıralan'daki *Turlu Han*; Sekili'de bulunan *Sekili Köprüsü*, sadece temelleri bulunan *Melik Han*; Akdağmadeni ilçesinin yakınlarında *Musallim Kalesi* bir diğer adıyla *Karahisar-ı Behram Şah*; Osmanpaşa Köyü'nde *Emircik Sultan Zaviyesi* gibi... Bu eserler Anadolu'nun ve Türkmenlerin ilk yerleşim yerlerinden olan Yozgat (Bozok) yöresinin, Türk dönemine ait ilk eserlerindendir” (Kapusuzoğlu 2009: 19,20,21).

Bunların yanında Çapanoğulları adı ile oluşan Türkmen oymaklarının, Yozgat'ın gelişiminde büyük katkılar sağladığı, Osmanlı döneminde zayıflayan Bozok iline yardım edip, kalkınmasını sağladığı bilinmektedir. Çapanoğulları, muhtemelen 300 yıl önce Horasan'dan Erivan, Kars ve Maraş yolunu takip ederek Gaziantep, Maraş dolaylarına yerleşmişlerdir. Sürüleri açısından bu yerlerin uygun olmadığını düşünerek, bu bölgeden kalkıp İç Anadolu'ya yürümüşlerdir. Yozgat'ın ilçesi, Yerköy ilçe merkezi yakınlarında bulunan Saray Köyüne gelip yerleşmişlerdir. Çapanoğullarının nüfuslu yapısı bu bölgeye güç ve ihtişam kazandırmıştır. Yöre bu sayede şehir vasfını kazanmaya başlamıştır. Çapanoğulları ardında; camiler, çeşmeler, hamamlar, hanlar, köprüler, konaklar gibi birçok eser bırakmıştır (Acun 2005: 12).

1.2. Yozgat İsmi

Yozgat ilinin ilk adı Bozok'tur. Bozok olmasının nedeni, bölgede yaşayan Oğuzlardır. Bu dönemde Oğuzlar iki kola ayrılmaktaydı. Kollardan biri Üçok, diğeri ise Bozok koluydu. Oğuzların Bozok kolunun göçebeleri olan Türkmenler XV. yüzyılda bu bölgeye sahip olmuş, XVI. yüzyıldan itibaren de yerleşmeye

başlamışlardır. Bu süreçten itibaren Osmanlı kayıtlarında Bozok adıyla yer almaya başlamıştır. Burada bölgenin ilk sakinlerinin Türkmenler olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir. Yapılan bir diğer araştırmalara göre de “ok” kelimesinin boy anlamına geldiğini söylemektedir. “Boz” kelimesi ise rakam ifade eden bir kelime olabileceği söylenmektedir. Bozok isminin mahiyeti gereği iş yeri isimlerine de ad olarak konulmuştur (Sakin 2004: 27.28).

Tarihî sonuçlara göre ise, Yozgat isminden söz edilecek olursa, Türkmen aşiretlerine mensup olan bir oymağın adıdır. Yozgat adı birçok yere verilmiştir. Ankara Elmadağ da Asi Yozgat, Bolu da bulunan Yozgat köyü, Antalya'nın Kaş ilçesindeki Yozgat köyü, Çankırı dolaylarındaki Ilgaz'da bulunan Yozgat köyü gibi birçok yere de Yozgat adı verilmiştir (Kapusuzoğlu 2009: 39).

Yozgat ili yüzölçümü bakımından geniş, nüfus bakımından ise yoğun olmayan bir ildir. Ankara, Kayseri gibi gelişmiş illerin arasında yer alması ilerlemesine engel olmaktadır. Nüfusun bu nedenle ilerleyememiş olmasının nedenini öğrenilmiş çaresizlik olarak adlandırabilmek mümkündür. Birçok tarihî ve millî özellikler taşıması Yozgat için bir artı oluşturmaktadır. Bu değerlere sahip çıkılması, ilerlemesi ve en büyük sorunu olan işsizliğe çare olabileceği düşünülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YOZGAT İLİ İŞ YERİ İSİMLERİ ÜZERİNE YAPILAN ANKET ÖRNEKLERİ

Herhangi bir konu ile ilgili belli kişi veya grupların duygu, görüş ve düşüncelerini anlamak için sözlü veya yazılı olarak yöneltilen soru listelerine **anket** denir.

Anketler genellikle davranışları, tercihleri, demografik özellikleri, fikirleri ve bilgi düzeyini ölçmek için kullanılır.

Yapılan anket ile belirlenen hedefe ulaşılabilmesi için anketin amacının, kimlere ve nasıl uygulanacağını, hangi bilgilere ihtiyaç olduğunu, anket sorumlusunun kim olacağını, sonuçların kimin tarafından kullanılacağını önceden belirlenmesi gerekir.

Anketler genellikle kişisel görüşme, telefon, mektup ya da e posta yoluyla gerçekleştirilir.

Önceden belirlenen hedef kitle içinden önceden belirlenen insanlara, daha önceden hazırlanan sorular sorulur; alınan veriler değerlendirilerek gerçeğe en yakın sonuçlara ulaşılmaya çalışılır.

Amacına uygun objektif bir anketin yapılabilmesi, geçerliliğinin ve güvenilirliğinin yüksek olması için bilimsel kurallar, yöntem ve teknikler uygulanmalı; anket süreci mutlaka bilgili ve tecrübeli uzmanlar tarafından yönetilmelidir.

Bu çalışmada kullanılan anket formu kendimizce oluşturulmuş olup uygulama bizzat tarafımızdan yapılmıştır.

Bu anket çalışması 95 adet Yozgat merkez, 2 adet Sorgun, 2 adet Sarıkaya, 1 Adet Kadışehri'nden olmak üzere toplam 100 iş yeri ile yapılmıştır. Emsal teşkil etmesi açısından aralarından 5 iş yeri seçilerek yapılan anket çalışmaları ve bunlara verilen yanıtlar aşağıda aktarılmaktadır.

ÖRNEK 1:

İŞ YERİ SAHİBİNİN ADI SOYADI: MEHMET ARSLAN

ÖĞRENİM DURUMU: ÜNİVERSİTE

İŞ YERİNİN İSMİ: İSAR (KIRTASIYE)

1) İş yeri kaç yıldır faaliyettedir?

1-4 5-9 10-19 20 ve üzeri

2) İş yeri ismine kim karar vermiştir?

Kendisi babası yakını diğer

3) İş yerinize gelen müşterilerin yaş grubu kaçtır?

Çocuk genç orta yaş hepsi

4) İş yerinizin ismine Türkçe/yabancı isim verme sebebiniz nedir?

Ekonomik sosyal yapı ilgi çekmek kişisel sebepler

5) Seçilen iş yeri isminin kazancın arttırmasında etkisi olduğu düşüncesine katılıyor musunuz?

Kesinlikle katılıyorum katılıyorum katılmıyorum hiç katılmıyorum

6) İş yerinizin ismi ile ilgili çevrenizden ne tür tepkiler aldınız?

Çok olumlu olumlu olumsuz hiç

7) Sizce yabancı dil kullanımının kültür aktarımına etkisi nedir?

Çok olumlu olumlu olumsuz hiç

8) İş yerlerine isim verilirken Türkçeye gerekli hassasiyetin gösterildiğini düşünüyor musunuz?

Oldukça fazla fazla az hiç

9) İş yeri isimlerinde yabancı dil kullanılması Türkçenin bozulmasında ne derece etkilidir?

Oldukça fazla fazla az hiç

10) İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

“İsar Arapça kökenli bir kelimedir. Kardeşlik hukuku İslam biliminin toplum sosyolojisiyle alakalı alternatif bir düşünce sistemi zayıfı ezmediği bilakis kardeşlik ve yardımlaşma konusunun işlendiği Türkçemizdeki imecenin bir çeşididir. Bizde bu düşünceden yola çıkarak iş yerimize bu ismi koymayı uygun bulduk.”

ÖRNEK 2:

İŞ YERİ SAHİBİNİN ADI SOYADI: AKİF YAZAREL

ÖĞRENİM DURUMU: LİSE

İŞ YERİNİN İSMİ: YAZAREL (MOBİLYA)

1) İş yeri kaç yıldır faaliyettedir?

1-4 5-9 10-19 20 ve üzeri

2) İş yeri ismine kim karar vermiştir?

Kendisi babası yakını diğer

3) İş yerinize gelen müşterilerin yaş grubu kaçtır?

Çocuk genç orta yaş hepsi

4) İş yerinizin ismine Türkçe/yabancı isim verme sebebiniz nedir?

Ekonomik sosyal yapı ilgi çekmek kişisel sebepler

5) Seçilen iş yeri isminin kazancın arttırmasında etkisi olduğu düşüncesine katılıyor musunuz?

Kesinlikle katılıyorum katılıyorum katılmıyorum hiç katılmıyorum

6) İş yerinizin ismi ile ilgili çevrenizden ne tür tepkiler aldınız?

Çok olumlu olumlu olumsuz hiç

7) Sizce yabancı dil kullanımının kültür aktarımına etkisi nedir?

Çok olumlu olumlu olumsuz hiç

8) İş yerlerine isim verilirken Türkçeye gerekli hassasiyetin gösterildiğini düşünüyor musunuz?

Oldukça fazla fazla az hiç

9) İş yeri isimlerinde yabancı dil kullanılması Türkçenin bozulmasında ne derece etkilidir?

Oldukça fazla fazla az hiç

10) İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

“Soy ismimizi iş yerimizde kullanmayı uygun gördük. Anlam olarak soyadı kanunu çıkmadan evvel ailemizde okuryazar eli kalem tutan kişiler olduğundan soyadımızın oradan geldiğini biliyoruz. Tamamıyla Türkçe bir kelimedir. Yabancı kelimelere alerjim var. Öz Türkçemizin kaybolmaması, milli ve manevi değerlerimize hiçbir yabancı kelimenin girmemesi için soyadımızı iş yerimize verdik.”

ÖRNEK 3:

İŞ YERİ SAHİBİNİN ADI SOYADI: SEVDA TUNCER

ÖĞRENİM DURUMU: ORTAOKUL

İŞ YERİNİN İSMİ: SAFİR (EŞARP)

1) İş yeri kaç yıldır faaliyettedir?

1-4 5-9 10-19 20 ve üzeri

2) İş yeri ismine kim karar vermiştir?

Kendisi babası yakını diğer

3) İş yerinize gelen müşterilerin yaş grubu kaçtır?

Çocuk genç orta yaş hepsi

4) İş yerinizin ismine Türkçe/yabancı isim verme sebebiniz nedir?

Ekonomik sosyal yapı ilgi çekmek kişisel sebepler

5) Seçilen iş yeri isminin kazancın arttırmasında etkisi olduğu düşüncesine katılıyor musunuz?

Kesinlikle katılıyorum katılıyorum katılmıyorum hiç katılmıyorum

6) İş yerinizin ismi ile ilgili çevrenizden ne tür tepkiler aldınız?

Çok olumlu olumlu olumsuz hiç

7) Sizce yabancı dil kullanımının kültür aktarımına etkisi nedir?

Çok olumlu olumlu olumsuz hiç

8) İş yerlerine isim verilirken Türkçeye gerekli hassasiyetin gösterildiğini düşünüyor musunuz?

Oldukça fazla fazla az hiç

9) İş yeri isimlerinde yabancı dil kullanılması Türkçenin bozulmasında ne derece etkilidir?

Oldukça fazla fazla az hiç

10) İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

“Safir kelimesi ‘mavi taş, doğal taş’ anlamına geliyor. Türkçe kökenli bir kelimedir. Kesinlikle öz Türkçemizi yaşatmak adına bu ismi koymayı uygun bulduk.”

ÖRNEK 4:

İŞ YERİ SAHİBİNİN ADI SOYADI: MEHMET KILIÇ

ÖĞRENİM DURUMU: LİSE

İŞ YERİNİN İSMİ: OMAD ISI

1) İş yeri kaç yıldır faaliyettedir?

1-4 5-9 10-19 20 ve üzeri

2) İş yeri ismine kim karar vermiştir?

Kendisi babası yakını diğer

3) İş yerinize gelen müşterilerin yaş grubu kaçtır?

Çocuk genç orta yaş hepsi

4) İş yerinizin ismine Türkçe/yabancı isim verme sebebiniz nedir?

Ekonomik sosyal yapı ilgi çekmek kişisel sebepler

5) Seçilen iş yeri isminin kazancın arttırmasında etkisi olduğu düşüncesine katılıyor musunuz?

Kesinlikle katılıyorum katılıyorum katılmıyorum hiç katılmıyorum

6) İş yerinizin ismi ile ilgili çevrenizden ne tür tepkiler aldınız?

Çok olumlu olumlu olumsuz hiç

7) Sizce yabancı dil kullanımının kültür aktarımına etkisi nedir?

Çok olumlu olumlu olumsuz hiç

8) İş yerlerine isim verilirken Türkçeye gerekli hassasiyetin gösterildiğini düşünüyor musunuz?

Oldukça fazla fazla az hiç

9) İş yeri isimlerinde yabancı dil kullanılması Türkçenin bozulmasında ne derece etkilidir?

Oldukça fazla fazla az hiç

10) İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

“1998 yılında dört kişilik bir ortaklıkla başladık. Osman, Mehmet, Ahmet, Davut olarak ortaklığımızın isimlerinin baş harflerini kullanarak limitet şirketi kurmaya karar verdik ve ticaret hayatına başladık. Tamamen Türkçemizden vazgeçilmeyerek sadece kısaltma yaparak isim verilmiştir.”

ÖRNEK 5:

İŞ YERİ SAHİBİNİN ADI SOYADI: HALİL USLU

ÖĞRENİM DURUMU: LİSE

İŞ YERİNİN İSMİ: DMS

1) İş yeri kaç yıldır faaliyettedir?

1-4 5-9 10-19 20 ve üzeri

2) İş yeri ismine kim karar vermiştir?

Kendisi babası yakını diğer

3) İş yerinize gelen müşterilerin yaş grubu kaçtır?

Çocuk genç orta yaş hepsi

4) İş yerinizin ismine Türkçe/yabancı isim verme sebebiniz nedir?

Ekonomik sosyal yapı ilgi çekmek kişisel sebepler

5) Seçilen iş yeri isminin kazancın arttırmasında etkisi olduğu düşüncesine katılıyor musunuz?

Kesinlikle katılıyorum katılıyorum katılmıyorum hiç katılmıyorum

6) İş yerinizin ismi ile ilgili çevrenizden ne tür tepkiler aldınız?

Çok olumlu olumlu olumsuz hiç

7) Sizce yabancı dil kullanımının kültür aktarımına etkisi nedir?

Çok olumlu olumlu olumsuz hiç

8) İş yerlerine isim verilirken Türkçeye gerekli hassasiyetin gösterildiğini düşünüyor musunuz?

Oldukça fazla fazla az hiç

9) İş yeri isimlerinde yabancı dil kullanılması Türkçenin bozulmasında ne derece etkilidir?

Oldukça fazla fazla az hiç

10) İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

“Dağıtım Medya Sistemlerinin kısaltılması olarak kullandım.”

İKİNCİ BÖLÜM

2. YOZGAT İLİ İŞ YERİ İSİMLERİ ÜZERİNE YAPILAN ANKET ÖRNEKLERİ

2.1. Anketlerin Analizi

100 iş yerine yapılan anket çalışmalarına dair anket sorularının analizine aşağıda yer verilmektedir.

2.1.1. İş Yeri kaç yıldır faaliyettedir?

a) 1-4   b) 5-9   c) 10-19   d) 20 ve üzeri

Çalışmada yer alan 100 iş yerinden %34'ü, 1 ve 4 yıl arasında; %29'u, 5 ve 9 yıl arasında; %24'ü, 10 ve 19 yıl arasında; %13'ü ise 20 ve üzeri arasında olan süreler içerisinde faaliyette bulunmaktadır.

İş yerlerinin faaliyet sürelerinde ağırlıklı olarak yeni açılmış sayılabilecek iş yerleri mevcuttur. Bu durum 5 ve 9 yıl süre içerisinde aktif olarak faaliyette bulunan iş yerleri takip eder.

10 ve 19 yıl arasında faaliyette bulunan iş yerleri analizin %24'ünü kapsamaktadır.

Geri kalan %13 lük dilim 20 yıl ve üzeri süreler içerisinde faaliyetlerini sürdürmekte olanlardır.

Bu sonuçlara göre iş yerleri daha çok kısa süreler içerisinde faaliyet gösteren yerlerdir. Bu durum Yozgat ilinde iş yerlerinin çalışmalarını sürekli olarak devam ettiremediklerini de gösterebilir.

Açılmış ama devam ettirilememiş, işletilememiş yerler kapanarak farklı isimlerle de açılmaktadır. Bu ve buna benzer nedenler mevcuttur.

Uzun soluklu iş yerleri çok az denilemese de azdır. Az olmasının nedenleri arasında sayılabilir: ilin maddî durumu, geçim kaynakları, işsizlik durumu gibi nedenlerdir.

Sadece ilin maddî yapısını öne sürmek doğru değildir. Bunun birçok nedeni vardır.

Müşteri iş yerine geldiğinde, iş yeri sahibinden göreceği hürmet, sevgi ve saygı gibi değerler müşteriler için öncelikli olması gereken özelliklerdendir. İş yeri sahipleri, iş yerlerini daha aktif ve işletilebilir duruma getirmek istiyorlarsa tüm bunlara özen göstermeleri gerekmektedir.

Tablo 1. İş Yeri Faaliyet Yılları Dağılımı

1-4 yıl	5-9 yıl	10-19 yıl	20 ve üzeri
%34	%29	%24	%13

2.2.2. İş yeri ismine kim karar vermiştir?

a) kendisi   b) babası   c) yakını   d) diğer

Çalışmada yer alan 100 iş yerinden %90'ı, kendisi karar vermiştir. %1'inin babası karar verirken; %2'sine yakınları karar vermiş, %7'si ise diğer sebeplerden dolayı konulmuş iş yeri isimleridir.

İş yerlerine verilen isimler ağırlıklı olarak iş yeri sahiplerinin kendilerinin koymuş olduğu isimlerdir. İş yerlerine verdikleri isimler kimi zaman anlamlı olsa da Türkçenin yanlış kullanımına bağlı olarak mantık hatalarına sebep olmuştur.

Eğitim düzeyleri incelendiğinde, eğitim seviyesine göre verilen isimlerin hatalı olduğu gözlemlenmektedir.

İş yerlerine gör tek bir iş yeri sahibinin iş yerine ismini babası vermiş, 2 iş yerine yakınının ve 7 iş yeri ise diğer sebeplerle iş yeri isimlerini belirlemişlerdir.

Anket sorularına dair belirlenen şıklarda genişletilme daha fazla yapılamadığından dolayı diğer sebepler olarak son şık belirlenmiştir. Diğer sebepler şikkını seçen iş yeri sahipleri daha çok ortak iş yeri açıp, ortaklarının baş harflerinden bir iş yeri oluşturmuşlardır.

Bunun yanında iş yerini devren satın alan diğer iş yeri sahibi iş yerinin ismini değiştirmemiş eski adıyla kullanmaya devam ettirmiştir.

Bazı kesimde de seçilen ve kullanılan iş yerinin isminin anlamını bilmeyen iş yeri sahipleri de mevcuttur.

İsim kullanımında ileride anlatılacak olan yabancı isimlerin çokluğu da göze çarpmaktadır. Burada bir yabancılaşma görülmektedir. Toplumun bazı kesimlerinin asimile olduğunu da söylemek yerinde bir tespit olacaktır.

Tablo 2. İş Yeri İsmi Kararı Verenlere Göre Dağılımı

Kendisi	Babası	Yakını	Diğer
%90	%1	%2	%7

2.2.3. İş yerinize gelen müşterilerinizin yaş grubu?

a) çocuk   b) genç   c) orta yaş/yaşlı   d) hepsi

Çalışmada yer alan 100 iş yerinden iş yerlerine gelen müşterilerin yaş grubunun %16'sı genç, %19'u orta yaş ya da yaşlı, %65'i ise hepsi olarak seçilmiştir. İş yerlerine gelen müşteriler arasında özellikle çocuk sayısı çok azdır. Genel olarak iş yerleri her kesime hitap etmektedir.

İş yerleri talep yönünden daha çok her kesime hitap etmektedir. Demek ki her yaş grubu ağırlıklı olarak bu iş yerlerinden alış veriş yapmaktadır. Burada ağırlık gıda sektöründedir. Günlük ihtiyaçlar herkes açısından geçerlidir. Yaş grubu bu bağlamda çok da anlamlı ve gerekli değildir. Herkesin ihtiyaçları vardır. Ve gıda sektörü de hiçbir zaman kayba uğramaz. Alıcı sürekli mevcuttur.

Genç kesime hitap eden iş yerleri analizde %16lık bir kesimdir. Bu %16lık kesim genliğe hitap eden ürün ve hizmetler sunmaktadır.

%19'luk kesim yaşlılara ayrılan iş yerleridir. Yaşlı kesime hitap eden ürün ve hizmetler, %19'luk kesimi oluşturmuştur.

Yaşlı kesime hitap eden yerler arasında ağırlık ortopedik yatak satan iş yerleri, baharat ağırlıklı satış yapan yerler, aktar dediğimiz şifalı otlar satan yerler vb. örnekleri vermek mümkündür.

Tablo 3. İş Yerine Gelen Müşterilerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Çocuk	Genç	Orta Yaş/Yaşlı	Hepsi
-	%16	%19	%65

2.2.4. İş yerinizin ismine Türkçe/ yabancı isim verme sebebiniz nedir?

a) ekonomik b) sosyal yapı c) ilgi çekmek d) kişisel sebepler

Çalışmada yer alan 100 iş yerinden %53'ü kişisel sebeplerle, %22'si ilgi çekmek amacıyla, %18'i sosyal yapı nedeniyle ve 7'si ekonomik nedenlerle iş yerlerine Türkçe/yabancı isim vermiştir. Çalışmada, iş yeri isimleri çoğunlukla kişisel sebepler nedeniyle konulmuştur.

İş yerlerine verilen isimlerde analize göre ağırlık %53'lük bir kesimle kişisel sebepler nedeniyle konulan isimlerdir.

İş yeri sahipleri çocuklarının isimlerinin baş harfleriyle bir iş yeri ismi oluşturmuşlardır.

Bunun yanında eski soyadlarını kullanan, sahip olduğu millî görüşü simgeleyen iş yeri isimleri de mevcuttur.

%22'lik dilim iş yerine isim koyarken ilgi çekmeyi amaçlamıştır. İlgi çekerek iş yerlerini daha cazip duruma getirdiklerini bu sayede müşteri potansiyelinin artacağını düşünmektedirler.

Yaşanılan sosyal yapı, iş yeri isimlerini koymada etkilidir. Analizlere göre sosyal yapıya nedenli konulan isimler %18'lik bir dilimi oluşturmaktadır.

Sosyal yapı var olan değerleri yaşatacağı gibi günümüz toplumunun sahip olduğu yaşam biçimi de olabilir. Sosyal yapı içerisinde kişilerin dikkatini çekecek, döneminde popüler olan, ilgi uyandıran her türlü isim de iş bu sosyal yapı seçeneğini işaretlemeye iten sebeplerdendir.

Tablo 4. İş Yeri İsimlerinin Türkçe/Yabancı İsim Verme Sebeplerine Göre Dağılımı

Ekonomik	Sosyal Yapı	İlgi Çekmek	Kişisel Sebepler
%7	%18	%22	%53

2.2.5. Seçilen iş yeri isminin kazancın artmasında etkili olduğu düşüncesine katılıyor musunuz?

- a) kesinlikle katılıyorum   b) katılıyorum*
c) katılmıyorum   d) hiç katılmıyorum

Çalışmada yer alan 100 iş yerinden %72'si seçilen iş yeri isminin kazancın artmasında etkili olduğuna katılmakta, %17'si katılmamakta, %10'u hiç katılmamakta ve %1'i kesinlikle katılmaktadır.

İş yeri sahipleri, iş yerlerine isim verirken verdikleri bu ismin kazançlarına olan etkilerine %72lik bir ağırlıkla katılmaktadır.

Büyük çoğunluk katılsa da iş yeri isimlerine bakıldığında anlamsızlık ve mantıksızlık çoğu zaman göze çarpmaktadır. Bu durum Yozgat ili genelini kapsamada isimlerde ve amaçlarda bir çatışma söz konudur.

Hiç katılmayan %10'luk kesim daha bilgili iş yeri sahiplerindedir. İsim konusunda mantıklı düşünceler dile getiren kesim arasında bu kesimde ağırlıklı yer almaktadır. Bu durum %17'lik kesim içinde geçerlidir.

İş yeri için seçilen isimler aslında hiçbir zaman iş yerinin sahip olması gereken potansiyelini etkilemez.

İş yeri her yönden halka hitap ediyor, gereksinimleri karşılıyorsa halk iş yerinin ismine fazla önem vermez.

En önemli olan şey iş yerinin ismi değil içeriğidir. İçeriğinde barındırdığı şeylerin taleplere karşılık verip veremediğidir.

Satılan ürünlerin kalitesi bu açıdan çok önemlidir.

Tablo 5. İş Yeri İsmi ile İlgili Çevrenizden veya Müşterilerinizden Ne Tür Tepkiler Aldınız?

Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
%1	%72	%17	%10

2.2.6. İş yerinizin ismi ile ilgili çevrenizden veya müşterilerinizden ne tür tepkiler aldınız?

a) çok olumlu   b) olumlu   c) olumsuz   d) hiç

Çalışmada yer alan 100 iş yerinden %69'u iş yeri ismi ile ilgili çevresinden veya müşterilerden olumlu tepki almış, %16'sı herhangi bir tepki almamış, %13'ü olumsuz tepki almış ve %2'si çok olumlu tepkiler almıştır. Genel olarak alınan tepkilerin olumlu olduğu saptanmıştır.

İş yeri ismiyle ilgili olumlu tepkiler alan kesim %69'luk bir kesimi oluşturmaktadır. İş yerleri genellikle ilk açıldığında, özellikle küçük bir yerde yaşıyorsa, buradan gelen tepkiler genellikle olumsuz olmaz. Neredeyse herkesin birbirini tanıdığı bir yerde isim konusunda alınan tepkilerin çokta olumsuz olacağı düşünülemez.

Herhangi bir tepki almayan kesim %16lık bir dilimi oluşturmaktadır. Tepkiler ile ilgili bir beklenti olmadığı için de bir sonuç alınmamış olabilir. İsmi günümüzde klişeleşmiş diye tabir edebileceğimiz bir iş yeri ismi olmasından da kaynaklanabilmektedir.

Olumsuz tepki alan iş yerleri analizde %13lük bir kesimi oluşturmaktadır.

İş yerinin isminin normalinden farklı konulması, bir anlam ifade etmemesi, duygulara hitap etmemesi bunun yanında iş yeri ile alakasız olması da bu tepkinin verilmesine neden olmaktadır.

Tablo 6.İş Yeri İsmi ile İlgili Çevreden veya Müşterilerden Alınan Tepkilere Göre Dağılımı

Çok Olumlu	Olumlu	Olumsuz	Hiç
%2	%69	%13	%16

2.2.7. Sizce yabancı dil kullanımının kültür aktarımına etkisi nedir?

a) çok olumlu   b) olumlu   c) olumsuz   d) hiç

Çalışmada yer alan 100 iş yerinden %47'si yabancı dil kullanımının kültür aktarımına etkilerinin olumlu olduğunu söylemiş, %43'ü olumsuz olduğunu, %8'i etkisi olmadığını ve %2'si çok olumlu etkilerinin olduğunu ifade etmiştir. Olumlu ve olumsuz olarak verilen yanıtların birbirine yakınlığı %4'lük bir dilimle benzerlik gösterdiği saptanmıştır.

Türkiye de bulunan bir iş yerinin yabancı bir ismi iş yerine vermesi Türkçenin kullanımı açısından pek uygun görülmemektedir. Bu durum birçok şeyin göstergesi olabilir. İş yerini açan kişi yabancı bir milletten olabilir. Bu aynı zamanda bir asimilasyonun da göstergesi olabilir. Kültür aktarımını düşünüp konulan bir isimde olabilir ki bu doğru bir kanı değildir.

Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde. İş yeri isimlerinde yabancı dil kullanımının kültür aktarımına etkisinin olumlu ve olumsuz olduğunu düşünen iş yeri sahipleri birbirine yakın rakamlarla sonuçlandırılmıştır. Bu duruma dair yakın bir eşitlik söz konusudur.

8 kişi etkisi olduğunu düşünmemekte olsa da sorunun içeriğini tam olarak algılayamadıkları görülmüştür.

Geri kalan 2 iş yeri sahibi çok olumlu olduğunu söylemektedir. Çok olumlu şikkını işleyen iş yeri sahiplerinin yurtdışında da yerleşim yerleri bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7.Yabancı Dil Kullanımının Kültür Aktarımına Etkisine Göre Dağılımı

Çok Olumlu	Olumlu	Olumsuz	Hiç
%2	%47	%43	%8

2.2.8. Sizce iş yerlerine isim verilirken Türkçeye gerekli hassasiyetin gösterildiğini düşünüyor musunuz?

a) oldukça fazla   b) fazla   c) az   d) hiç

Çalışmada yer alan 100 iş yerinden %47'si iş yerlerine isim konulurken Türkçeye gerekli hassasiyetin fazla gösterilmediğini düşünürken, %38'i, gösterildiğini. %9'u hiç hassasiyet gösterilmediğini, %6'sı oldukça fazla gösterildiğini düşünmektedir.

Ağırlıklı olarak %47 ile Türkçeye hassasiyetin az gösterildiği saptanmıştır. Bu şikkı belirleyen iş yeri sahipleri arasında, belirlediği iş yeri adının anlamlarını bilmeyen iş yeri sahipleri saptanmıştır. Dolayısıyla iş yeri isminin konuluşunda Türkçeye gerekli hassasiyetin gösterildiğini söyleyen iş yer sahipleri arasında bilinçsiz bir şekilde bu ifadeleri veren iş yeri sahipleri de mevcuttur.

%38 dilimle Türkçeye gerekli hassasiyetin gösterildiğini söyleyen iş yeri sahiplerinin sayısı aslında bir o kadar fazladır. Bu istatistik az önce bahsedildiği gibi yine bilinçsiz iş yeri sahiplerini de barındırmaktadır; fakat bu iş yeri sahipleri arasında iş yerine verdiği ismi kökenine kadar bilen iş yer sahipleri de mevcuttur.

%6lık kesim oldukça fazla gösterildiğini belirtmiştir. Analizler ışığında gerekli hassasiyeti gösteren iş yeri sahipleri mevcuttur. Bunun yanında gerekli hassasiyeti göstermeyen iş yeri sahipleri de bulunmaktadır.

Tablo 8. İş Yeri İsim Konulurken Türkçeye Gerekli Hassasiyetin Gösterilip/Gösterilmediğine Göre Dağılımı

Oldukça Fazla	Fazla	Az	Hiç
%6	%38	%47	%9

2.2.9. İş yeri isimlerinde yabancı isim kullanılması Türkçenin bozulmasında ne derece etkilidir?

a) oldukça fazla   b) fazla   c) az   d) hiç

Çalışmada yer alan 100 iş yerinden %42'si iş yerlerinde yabancı isim kullanılmasının Türkçenin bozulmasında fazla etkili olduğunu söylemiş, %28'i oldukça fazla olduğunu, %20'si az etkili olduğunu ve %10'u hiç etkili olmadığını dile getirmiştir.

Bu çalışmaya göre, iş yeri isimlerinde yabancı isim kullanımı Türkçenin bozulmasında etkilidir.

İş yerinde yabancı dil kullanımının kültür aktarımına etkisinin olumsuz olduğu düşünün iş yeri sahipleri, bu soruya %42 ile iş yerlerine verilen yabancı isimlerin Türkçenin bozulmasına etkisinin fazla olduğunu söylediği saptanmıştır.

%28'i oldukça fazla olduğunu belirlemiş olsa da %20'si az etkili olduğunu belirlemiştir. Bu rakamlar birbirlerine çok yakındır. Bir kararsızlık ve istikrarsızlık söz konudur.

%10'luk kesimin hiç etkili olmadığına dair belirlenen şıkkı işaretlemiştir. Bu iş yeri sahipleri geneli itibariyle iş yeri ismine Türkçe isim koyduğunu düşünmektedir. Ne var ki koyduğu isim Türkçe değildir. Yunanca kökenli iş yeri isimleri de mevcuttur.

Tablo 9. İş Yeri İsimlerinde Yabancı İsim Kullanılmasının Türkçenin Bozulmasında ki Etkisine Göre Dağılımı

Oldukça Fazla	Fazla	Az	Hiç
%28	%42	%20	%10

2.2.10. İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

10. soruda iş yeri isimlerinin konuluş sebepleri sözlü olarak dinlenmiş ve kayıt altına alınmıştır. Aşağıda 100 iş yeri arasından seçilmiş olan 10 iş yeri ile ilgili sorulara verilen cevaplara yer verilmektedir.

Aşağıda örnekleri mevcuttur. Bu örnekler iş yeri sahiplerinin eğitim durumlarına göre seçilmiştir.

ÖRNEK 1: MAX (KUAFÖR)

10) İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

“Yozgat halkımıza ‘maximum’ hizmet verdiğimi için, hizmetin en iyisini sunduğumuz için böyle bir isim vermeyi uygun gördük. Yabancı isim olduğunu biliyorum. Ama biraz ahenk kattığı için alışılmışın dışında bir isim kullandık. Halktan güzel olumlu tepkiler aldık.”

ÖRNEK 2: GLOBAL (BİLGİSAYAR)

10) İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

“2005 yılında iş yerimi açarken ‘Global’, bilişim sektöründe genel ağ olarak tüm dünyada kullanılmaktadır. Biz de bu ismi kullandık. Yozgat’ta bu ismin patenti bana aittir. Yabancı kelime kullandım. Kulağa hoş geldiği konusunda olumlu tepkiler alıyorum. Bu nedenle değiştirmedim.”

ÖRNEK 3: NUGA-BEST (SAĞLIK)

10) İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

“Nuga: ‘kim’, Best: ‘en iyi’ demektir. ‘En İyisi Kim’ termal masaj yatakları. Ürünleri Güney Kore kökenlidir. Yozgat’ta bu işi yapan tek biziz. Vatandaşlarımıza masaj hizmeti sunmaktayız. En iyi ‘besthouse’ (en iyi ev), insanlar burayı evi olarak gördükleri için bu ismi tercih ettik.”

ÖRNEK 4: SEZ-10 (GİYİM)

10) İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

“Yaklaşık beş yıldır mekân ismi arıyordum. Büyük şehirlere gittiğimde marka olmayan isimlere baktım. Aklımızda tasarladığımız beş altı tane isim vardı. Bunlardan biri ‘konsept giyim’ idi. Yazı tasarımı olarak reklamcıya gittik. O da ben size bir isim öneriyim dedi. Ve bize ‘sez-10’ u öneri olarak sundu. Bana da farklı bir çağrışım da bulundu. Alışılmışın dışında bir isim olduğunu anlayınca bunda karar kıldım. Ve kesinlikle yabancı isme karşıyım.”

ÖRNEK 5: EV-LIFE (GAYRİMENKUL)

10) İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

“Ev-Life ismini, kuruluş aşamasında Yozgat’ta emlak piyasasının markası olabilecek bir isim olabileceğini düşündük. Yozgat’ta kullanılan emlak sektörüne ait isimlerin gayrimenkul alım satım işine çok uygun olmadığını gördük. Hem sektörümüze de uygun değildi. Sektörümüze uygun model olabilecek bir isim olan ‘Ev-Life’ (yaşam), manasına gelen ‘Ev-Life Gayrimenkul’ ismini koymaya karar verdik. Bundaki gayemiz diğer sektördeki kardeşlerimizle olan rekabetimizi üst düzeye çıkarmaktı. Bunun yanı sıra ‘Ev-Life Gayrimenkul’ ismiyle firmamız ‘Satamadığımız dairenizi satın alırız.’ sloganıyla üç senedir emlak sektöründe faaliyet göstermektedir. Gayemiz, sektörünün markası olmaktır. Biz bu ismi koyarken başka şubeler açıp Türkiye’de tek olan ‘Ev-Life’ emlak ve sloganıyla marka oluşturabileceğimizi düşündük.”

ÖRNEK 6: CROSSFITNESS (SPOR)

10) İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

“Crossfitness kelime anlamı olarak ‘dayanıklılık ve formda yaşamak’ demektir. Aslında ‘crossfit’ şu anda Amerika ve tüm dünyada son zamanlarda oldukça rağbet gören bir spor dalıdır. Her ne kadar ülkemizde pek fazla bilinmese de Amerikan ordusunda askerlere verilen eğitimden yola çıkılarak bulunmuş ve geliştirilerek spor dünyasındaki yerini almıştır. Mekanik cihazlar kullanılmaksızın sadece insan uzuvlarına dayalı olarak gemici halatlara balyozlar, dozer tekerlekleri, ağırlık kızakları, atılma ipleri, kettlebell, tutamaçlı gülleler ve vücut ağırlığı ile yapılan egzersizler içermektedir. İş yerimizde ‘fitness’ salonu olması ve ‘crossfit’ kelimesinin sonunun fit ile bitmesinden ötürü biz de ‘crossfit’ ile birlikte ‘fitness’ kelimesini bütünleştirerek müessesemizin ismini ortaya çıkarmaya alıştık.”

ÖRNEK 7: AL-VER (ALİŞVERİŞ MERKEZİ)

10) İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

“Babam Ali Rıza Dulda 1934 yılında fakir bir ailede doğmuş ve ilk ticaret hayatına 1982 yılında Sarıkaya’da atılmıştır. İş yerine isim bulma görevini kardeşim Orhan Dulda bana bıraktı. Bizde kardeşimle düşündük. Yıllardır Sarıkaya da ticaret yaptığımızdan dolayı Sarıkaya’nın ticaretinde veresiyenin yoğun olduğunu biliyorduk. Ancak veresiyenin bitmesinin gerekli olduğuna inanıyorduk. Orhan Dulda abi, öyle bir isim koyalım ki ‘Alver’ olsun, insanlar alışveriş yapınca alsın ve versin, dedi. Böylelikle beraberce bu isim de karar kıldık. Sarıkaya için peşin alışverişte bir ilke imza atmış olduk.”

ÖRNEK 8: ROMA (PASTANE)

10) İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

“Bir yıldır pastanecilik sektöründe faaliyet göstermekteyim. İş yerleri genelde buldukları yerin tarih ve kültürünü yaşatmak için yörenin özelliklerini taşıyan isimleri kullanırlar. İlçemizde ‘Roma Hamamı’ kalıntılarından dolayı iş yerime ‘Roma’ ismini verdim.”

ÖRNEK 9: PEHLİVANOĞLU (TAVUKÇULUK)

10) İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

“Dedem Hacı Osman Kaplan yörenin ünlü pehlivanlarındandı. Amcam Yusuf Kaplan, dedemin bu namının yaşaması için soyadını ‘Pehlivanoğlu’ olarak değiştirdi. Biz de dedemin namının yaşatılması ve pehlivanlığın ailemizde önemli bir yer tuttuğunun unutulmaması için iş yerimize ‘Pehlivanoğlu Tavukçuluk’ ismini verdik.”

ÖRNEK 10: METATUR (TAŞIMACILIK)

10) İş yeri ismini koyma sebepleriniz nelerdir?

“Türkiye genelinde taşımacılık kanunu çıkınca şirket kurmak mecburi hâle getirildi. Şirket kurduk, ama isim bulmakta çok zorlandık. Bizzat Danimarka, Amerika ve Almanya’daki arkadaşlarımdan yardım istedim. İki yüz elliye yakın isim önerdiler. Bunların bir kısmını halkın telaffuz edemeyeceğini düşündüm ve yarısından fazla ismi eledim. Bir kısmının ise başına sonuna ve ortasına bir harf ekleyip çıkardığımızda ortaya çok çirkin kelimelerin çıktığını gördüm. Kalan isimlerin de halk arasında itibar edilmeyen amblem türü isimler olduğunu gördüm. Doğal olarak bunları kabul edemedik. Ben ismin yoremizi de temsil edecek bir isim olması gerektiğini düşünüyordum. Bu nedenle sözlüklere yöneldim. Sözlüklerden alaya alınmayacak ‘Meta’ kelimesini buldum. Bir de Ticaret Bakanlığında uygunluk görüşü alınması gerektiğinden bazım isimler Ticaret Bakanlığınca reddedildi, ‘Tur’ kelimesi eğer bitişik yazılırsa uygun görüleceği bildirildi. Bunun üzerine şirket ismi ‘Meta tur’ oldu.”

Dikkati çeken önemli özelliklerden biri muhafazakâr bir yapıya sahip olan Yozgat’ta iş yeri isimleri konulurken milli hassasiyetlere dikkat edilmediği, Türkçe isim koyma düşüncesinin etkili olmadığı görülmektedir. Max, Global, Nuga-Best, Ev-Life, Sez-10, Crossfitness, Roma, Metatur isimlerinde olduğu gibi farklı isim koyma arayışı iş yeri isimlerinde öne çıkmaktadır.

Faaliyet alanını çağrıştırın isimler, ortakların isimlerinden yola çıkılarak, soyadlarının kullanılması ya da sülale isimleri kullanılarak oluşturulan isimler de oldukça yaygındır.

Sonuç olarak Yozgat'taki iş yeri isimlerinin konulmasındaki temel yaklaşımın farklı olmak, dikkat çekmek olduğu görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. İŞ YERİ İSİMLERİNİN TAHLİLİ

3.1. İşyeri İsimlerinin Anlam ve Kökenleri

AHI

Hem isim hem de sıfat olarak kullanılabilir. Arapça kökenlidir. Sıfat anlamı “*cömert*” anlamı taşımaktadır. İsim anlamı ise “*kardeş*” demektir (Akalin vd. 2009: 42).

ALIŞ

Bir isme ekleme yaparak lakap halinde kullanılan bir kelimedir. Bir anlamı yoktur. Özel bir isimdir. Yöresel kullanımla Arapça kökeninin bozulması durumu meydana gelmiştir. Genel bakıldığında köken bulunmamaktadır.

Ayrıca ayıracak olursak, “*Ali*” ismi köken itibarıyla Arapçadır. “*Yüce, yüksek*” anlamlarına geldiği gibi erkek adı olarak da kullanılmaktadır (Akalin 2009: 96).

“-ş” eki, işteş fiillere eklenir. Türeme sesidir. Fiil kök ve gövdeleri ile addan türemiş olan fiillere gelerek birbirinden farklı işlevler yüklemiş olan bir çatı ekidir. Ancak bu isimde işteş çatılı anlamı taşımamaktadır. Bu ek ile iş yeri sahibi sevimlilik işlevini yüklemeyi amaçlamıştır (Gülensoy 2011: 834).

AL-VER

Satın alınan bir şeyin halka sunulup satılması anlamına gelir. Alışveriş merkezinin kısaltılmış olarak kullanılmış halidir. Kelimeler fiilin emir ikinci teklik çekimiyle kurulmuştur. Her iki kelime de Türkçe kökenlidir. Kök durumları ile kullanılmıştır.

“*Almak-Vermek*” açılımıyla açıklanmaktadır.

“*Almak*”, Eski Türkçe bir kelimedir. Türkçede şekli “*Al-(ın-/ını/ıntılama veya al-(acak/acaklı)*” gibi kullanımları mevcuttur (Gülensoy 2011: 61).

“*Ver-*” ise, “*iletmek, icra etmek, atfetmek, satmak, oluşturmak, tespit etmek, ayırmak, harcamak*” gibi anlamlara gelmektedir. Türkçe kökenlidir. Eski ve Orta

Türkçede kullanım şekli yazılışı açısından farklıdır. Örneğin: Eski Türkçede; “ber-” olarak yazılmaktadır. Türkçede “ver-(di/dir-/dirme/ecek/esiye/me)” ve bunun gibi daha birçok kullanım şekli mevcuttur (Gülensoy 2011: 1013).

ASPAVA

“Allah, sağlık, para, afiyet versin, âmin” cümlesindeki kelimelerin baş harfleri ile oluşturulmuştur.

İş yeri sahibinin kendisinin oluşturduğu söylediği bir isimdir. Giderek yaygınlaşmaktadır.

Kırşehir ilinde aynı isim ile lokanta da bulunmaktadır.

ASRIN

“*Asr*” kelimesi Arapça kökenlidir. “*yüz yıllık zaman dilimini*” ifade eder (Develioğlu 2005: 45).

Kelimede görülen “-ın” eki, isim çekim eklerinden iyelik ikinci teklik şahıs ekidir. Dolayısıyla “*asrın*” ismi, isim anlamı olarak “*senin yüzyılın*” anlamına gelmektedir (Korkmaz 2014: 843).

AY-DA

Kişiyeye ait isimlerin ilk iki hecesi alınarak oluşturulmuştur. Köken olarak bir anlamı yoktur.

AYDOĞAN

Birleşik bir isimdir. “ay” kelimesi, gerçek anlamı ve ünlem ifadesi olmasının yanında bir diğer anlamı da “*yılın on iki bölümünden her bir tanesi*” anlamına gelmektedir (Akalin vd. 2009: 151).

“Ay” ismi aynı zamanda ünlem ifadesi olarak da kullanılmaktadır. Orta Türkçe bir isimdir. Farklı lehçelerde farklı kullanım şekilleriyle de ortaya çıkmaktadır (Gülensoy 2011: 91).

“Doğan” kelimesi ise Türkçe kökenli olup “*yırtıcı bir kuş*” isimdir (Akalin vd. 2009: 548).

“Doğan” , ismi Eski Türkçede “*tog-(a)n*” olarak yer almaktadır. “*doğan kuşu*” anlamına gelmektedir. İş yeri ismi olduğu için konuluş aşamasında hangi lehçe veya hangi dil olduğu bilinmediği için özünde Türkiye Türkçesi esas alınarak belirlenmiştir (Gülensoy 2011: 91).

AY-TEK

Kelimeler ayrı ayrı ele alındığında kendilerine ait anlamları vardır. Fakat iş yeri ismi olarak kullanımına bakılacak olursa iki ayrı ismin ilk heceleri alınarak oluşturulmuştur.

“Ay” ismi aynı zamanda ünlem ifadesi olarak ta kullanılmaktadır. Orta Türkçe bir isimdir. Farklı lehçelerde farklı kullanım şekilleriyle de ortaya çıkmaktadır (Gülensoy 2011: 91).

“Tek” ise, “*yalnız, sadece*” anlamlarına gelmektedir. Eski Türkçe ve Orta Türkçede aynı anlama gelir. Türkiye Türkçesinde yer almaktadır. Halk dilinde “*uslu, terbiyeli, rahat, sakin, suskun*” anlamlarına gelmektedir (Gülensoy 2011: 874).

BARAN

Farsça kökenli bir kelimedir. “*yağmur*” anlamına gelmektedir (Akalin vd. 2009: 199). Kelimenin aslı “*baran*” şeklindedir (Develioğlu 2005: 70).

“*Baran*”, “*sebze ve bağ çubuğu dikmek için açılan çukur*” anlamına da gelmektedir (Gülen soy 2011: 112).

Osmanlı Türkçesinde Farsça kelimeler oldukça fazladır. Bunların büyük bir çoğunluğunu isim ve sıfatlar oluşturmaktadır (Timurtaş 2013: 260).

BEYZA

Türkçede daha çok kişi ismi olarak kullanılmaktadır. Köken olarak Arapçadır. “*daha ak, çok beyaz*” anlamlarına gelmektedir (Develioğlu 2005: 97).

BOL KEPÇE

“*Bol*” sıfat olan bir kelimedir. “*Geniş*” anlamına gelmektedir. Türkçede yer alan bir kelimedir. Diğer lehçelerde farklı şekillerine de rastlanılmaktadır (Gülensoy 2011: 159).

“*Kepece*” ise Farsça kökenli bir isimdir. “*sulu yiyecekleri karıştırmaya yarayan, uzun derin bir kaşık*” tır (Akalin vd. 2009: 1138).

BOZOK

“*Boz*” Eski Türkçe bir kelimedir. “*sürülmemiş tarla, açık toprak rengi*” anlamlarına gelmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde, Orta Türkçede ve Türkiye Türkçesinde de kullanılmaktadır. Anadolu Ağızlarında “*Okumamış, olgunlaşmamış, basit adam*” anlamlarına da gelmektedir (Gülensoy 2011: 166).

“*Ok*” : “*Yayla atılan, ucunda sivri demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk*” anlamına gelmektedir. Türkçe kökenlidir. Eski Türkçe de de yer alan bu isim, diğer lehçelerde, farklı yazılış şekilleriyle yer almaktadır.

“*Bozok*”, ismi, Oğuzların iki kolundan biri olan “*Bozok Türkmenleri*” nin adından gelmektedir. Yapılan araştırmalara göre de ‘ok’ kelimesinin boy anlamına geldiğini söylemektedir. ‘Boz’ kelimesi ise rakam ifade eden bir kelime olabileceği söylenmektedir (Sakin 2004: 27,28).

“*Bozok*” ismi aynı zamanda Yozgat ilinin ilk ismidir. Bozok olmasının nedeni, bölgede yaşayan Oğuzlardır. Bu dönemde Oğuzlar iki kola ayrılmaktaydı. Kollardan biri Üçok diğeri ise Bozok koluydu. Oğuzların Bozok kolunun göçebeleri olan Türkmenler XV. yüzyılda bu bölgeye sahip olmuş, XVI. yüzyıldan itibaren de yerleşmeye başlamışlardır. Bu süreçten itibaren Osmanlı kayıtlarında Bozok adıyla yer almaya başlamıştır. Bura da bölgenin ilk sakinlerinin Türkmenler olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir (Sakin 2004: 27).

BUĞRA

Eski Türkçe bir isimdir ve “*erkek deve*” anlamına gelmektedir (Akalin vd. 2009: 319).

“Buğra” aynı zamanda Farsça hayvan isimlerinden “turna, hindi” gibi anlamlara gelirken, kelimenin “turna sürüsünün başında uçan erkek turna” anlamı da vardır (Gülensoy 2011: 176).

BURAK

Arapça kökenlidir. Özel bir isimdir. Kişi ismi olarak da kullanılmaktadır (Akalin vd. 2009: 327).

BÜKRE

Arapça kökenli bir kelimedir. “*sabah, seher, erken, tan yeri*” anlamlarına gelmektedir (Develioğlu 2005: 117).

CANLAR

“*Can*”, özel bir isim olmasının yanında, Farsça bir isimdir. “*Yaşamayı sağlayan, madde dışı olan varlığa*” verilen isimdir. İsim çekim eklerinden “*-lar*” çokluk ekiyle oluşturulmuştur (Akalin vd. 2009: 344).

“*Can*” aynı zamanda “*insan ve hayvanların yaşamlarını sağlayan, ölümlerle birlikte bedenden ayrılan madde dışı varlık, hayat, dirilik, canlılık*”; sıfat anlamında ise “*çok sevilen*” anlamlarını da taşımaktadır (Çağbayır 2009: 749).

CİX

Türkçe bir kelime değildir. Halk ağzında şekillenen bir isimdir. İsim de diyemeyiz. Okunuşu “*ciks*” tir. Halk ağzında ki anlamı “*alımlı ve güzel*” demektir.

CLASS

İngilizce bir kelimedir. “*sınıf*” ve “*sınıflandırma*” anlamını taşımaktadır (Kocaman 1988: 60).

CROSSFITNESS

İngilizce bir kelimedir. Kelimelerin birleştirilmesinden meydana gelmiştir. “*cross*” kelime olarak farklı birçok anlam taşımaktadır. “*karşıdan karşıya geçmek, huysuz, kızgın, çapraz şekilde süsleme simgesi*” anlamlarına gelmektedir (Kocaman 1988: 82).

“*Fitness*” kelimesi ise “*uyumluluk, zindelik*” anlamlarına gelmektedir (Kocaman 1988: 336).

ÇAMSARAY

İki ismin birleşmesinden oluşmuş bir kelimedir. Birleşik isimdir. Botanik bir isim olan ‘çam’, dört mevsim yeşil kalabilen bir bitkidir. Saray ismi ile birleştirilerek sarayın çamdan oluştuğu anlatılmak istenmiştir. “Saray”, “Hükümdarların veya devlet büyüklerinin oturduğu büyük yapı, gösterişli bina” anlamlarına gelmektedir. Türkçe ve Farsça kökenli isimler birlikte kullanılmıştır.

Çam, Türkçe kökenli, “dört mevsim yeşil kalabilen bir orman ağacı” anlamına gelirken, Saray, Farsça kökenli bir isimdir (Akalın vd. 2009: 489,2033).

Çamsaray ismi aynı zaman da Yozgat ilinin, Kadışehri ilçesinin bir köyüdür.

ÇITIR

Türkçe bir sıfattır. “çit-“, yansıma anlamına gelmektedir. “çitir” ise, “çok taze, gevrek” anlamına gelmektedir. Lehçelerde farklı şekillerde yer almaktadır (Gülensoy 2011: 239).

ÇİÇEK

Türkçe bir bitki ismidir (Akalın vd. 2009: 431).

Eski Türkçe ve Orta Türkçede de yer almaktadır. Örneğin: Eski Türkçede “çiçek”; “çeçek” olarak yazılmaktadır. Türkçe de “çiçek+(çi/çilik/leme/le-/leniş)” gibi kullanım şekilleri mevcuttur (Gülensoy 2011: 240).

DEMİRELLER

“Demir” ismi, Eski ve Orta Türkçe de “Temur” şekliyle yer almaktadır (Gülensoy 2011: 275). Kelime anlamı olarak, “dayanıklı dövülerek yassılaştırılabilen, tel olarak çekilebilen, paslanabilen, alaşım, sanayide kullanılabilen, çelik dökme şeklinde metal, kimyasal bir element” demektir (Çağbayır 2009: 1144).

“Demir” ismi aynı zaman da Türkçe de: “demirbaş, demirci, demirlik, demirkapan, demirleme, demirle” gibi şekillerde kullanılmaktadır (Gülensoy 2011:275).

“El” ise gerçek anlamda, vücudun bir parçasını oluşturan uzuvlardan biridir. Eski ve Orta Türkçe de ‘elig’ olarak kullanılmaktadır. Diğer bir anlamı da “yabancı ülke” anlamındadır (Gülensoy 2011: 327).

“Demirel” ismi bu nedenle birleşik bir isimdir. İsim çekim eklerinden “-ler” çokluk eki ise kelimeye çokluktan ziyade aile anlamı katmıştır (Banguoğlu 2007: 188).

DEAK

Kişi isimlerinin ilk harfleri kullanılarak oluşturulmuştur. Herhangi bir anlama sahip değildir.

DENİZ

Türkçe bir isimdir. Kişi ismi olmasının yanı sıra “yer kabuğunun çukur alanlarını kaplayan, birbirleriyle bağlantılı, tuzlu olan su kütlesi” anlamlarına gelmektedir (Akalin vd. 2009: 498).

Türkçede kullanım şekli “deniz+(altı/altıncı/aşırı/ci/cilik)” ve benzeri gibidir (Gülensoy 2011: 276).

DEVECİ

Kelime “deve sahibi olan, develerle ilgili iş yapan” anlamına gelen bir meslek adıdır. Türkçedir. İsimden “-ci” isimden isim yapma ekiyle türetilmiştir. Bu ekin çok farklı kavramlardaki kelimeler türettiği bilinmektedir. Burada “deve” ismine gelerek “o işle uğraşanı, onu alanı, satanı gösteren kişi” anlamında meslek ismi şeklini almıştır (Banguoğlu 2007: 162).

DİŞLİ

Sıfat olarak kullanılan bir kelimedir. “-lig” isimden isim yapma ekli olarak “dişli” halini almıştır. “dişleri olan” anlamına gelmektedir. Kelimenin “sözünü geçiren, dediğini yaptıran” anlamı da bulunmaktadır. Türkçe kökenlidir (Akalin vd. 2009: 541).

Dişli aynı zamanda Yozgat ilinin, Sorgun ilçesinin bir köyüdür.

DMS

Kısaltmalar bütünü olarak kurulmuştur. “*Doğan Medya Sistemleri*”nin ilk harfleri alınarak bu isim oluşturulmuştur. Tek başına bir anlamı yoktur. Bu şekilde kullanılarak simgeleştirilmiştir.

ENDÜSTRİYEL

Fransızca kökenli çokluk bir isimdir. “*endüstri*” şeklinde yazılır. Sıfat olarak kullanımı “*endüstriyel(le)*” şeklindedir. “*Devlet*” anlamına da gelir (Kocaman 1988: 591).

Türkçe de kullanım şekline göre genel olarak “*endüstri ile ilgili olan*” anlamında kullanılır (Akalin vd. 2009: 636).

ERVA

Arapça bir sıfattır. “*son derece cesur, yiğit bir adam*” anlamının yanında “*çok güzel ve çok genç*” anlamlarını da taşımaktadır (Develioğlu 2005: 230).

Türklerin Araplarla ilişkisi MS 630'lara dayanmaktadır. Bu ilişki İran topraklarında başlamıştır. Çeşitli milletlerin kanalıyla iletişim sağlamışlardır. Arapçanın din dili olması nedeniyle Türkçe bu dilden daha yoğun etkilenmiştir. Bu nedenle Türkçede çok fazla Arapça kökenli kelime bulunmaktadır (Karaağaç 2009: 170).

EŞ-PA

“*Eşya*” ve “*Pazarlama*” kelimelerinin ilk iki harfi alınarak oluşturulmuştur. Kökenleri bakımından incelenirse Türkçe ve Farsça kelimeler bir arada kullanılmıştır. Çalışma itibarıyla ana isim inceleneceğinden, ana isimde içerik incelenmezse bir anlamı olmadığından, istatistiklerde, kökenine yer verilmeyecektir.

EV-LIFE

Türkçe ve İngilizce kelimeler bir arada kullanılmıştır. “*Ev*”, Türkçe bir kelimedir. “*konut, hane*” anlamlarına gelmektedir (Akalin vd. 2009: 834).

“*Life*” ise İngilizce kökenlidir. “*hayat, yaşam, canlılık, ömür*” gibi anlamlara gelmektedir (Kocaman 1988: 228).

Türkçe ve İngilizce olan kelimeler bir arada kullanılmıştır.

FAVORİ

Fransızca kökenli bir isimdir. Fransızcada da aynı şekilde yazılır. “*en çok beğenilen*” anlamına gelmektedir (Tuğlacı 1991: 273).

FOTO

Yunanca bir isim olan kelime, “*ışık*” anlamına gelmektedir (Akalın vd. 2009: 715).

GENÇ VAS

“*Genç*” kişinin sahip olduğu özelliklerden birini temsil eder. “*Yaşı ilerlememiş kişi*” anlamına gelmektedir. “*vas*” in ise bir anlamı yoktur. Araç markalarının ilk harfleri birleştirilerek oluşmuştur (Akalın vd. 2009: 745).

GLOBAL

Fransızca kökenlidir. Fransızca “*globale*” olarak yazılır. “*evrensel, küresel*” anlamlarına gelmektedir (Tuğlacı 1991: 300).

GRİTTY

Patenti alınan bir firmanın ismidir. Türkçede bulunmayan bir isimdir.

HALICI

“*Halı*”, “*yüze ve mobilya üstüne serilen, duvağa gerilerek asılabilen, yün ile dokunmuş yaygı*” demektir. Eski ve Orta Türkçede de yer almaktadır. Türkçe bir isimdir (Gülensoy 2011: 402).

“-*cı*” eki isimden isim yapan ektir. Halı ismine “-*cı*” eki eklenerek isim, “*halı yapan, halı işleyen, halı dokuyan*” anlamlarına gelerek meslek ismi şeklini vermiştir (Gülensoy 2011:201).

HALKA

Arapça kökenli bir kelimedir. “*çember*” anlamına gelmektedir (Akalın 2009: 835).

İş yeri ismi olarak verilme nedeni, bu iş yerinde daha çok halka şeklinde tatlı imal edilip, satılmasıdır.

HANIMELİ

Birleşik yapılı bir kelimedir. Çalılıklarda yetişen bir bitkinin güzel kokan çiçeğine verilen isimdir (Akalın vd. 2009: 843).

“Hanım”, “kız ve kadına verilen isim, bayan anne, eş” anlamlarına gelmektedir. Türkçe bir isimdir (Gülen soy 2011: 403,404).

“El” ise gerçek anlamda, vücudun bir parçasını oluşturan uzuvlardan biridir. “Eski ve Orta Türkçe de”, “elig” olarak kullanılmaktadır. Diğer bir anlamı da ‘yabancı yabancı ülke dir. (Gülen soy 2011: 327).

İsmin sonunda ki “-i” eki ise, belirtme hal ekidir. İş yeri isminin konuluş amacı da tam olarak budur. Hanım eli değen yemekler yapıldığını belirtmişlerdir.

HASAT

Arapça kökenli bir isimdir. “ekin biçme yoluyla elde edilen ürüne” verilen isimdir (Akalın 2009: 851).

HİLAL

Arapça bir isimdir. “Aydın ilk günlerindeki şekli” anlamına gelmektedir (Akalın 2009: 891).

HİSAR

Arapça kökenli bir isimdir. “Bir yerin korunması amacıyla çevrenin, yüksek ve güçlü duvarları olan kale” anlamlarına gelmektedir (Akalın vd. 2009: 894).

İDEAL

Eski Yunancada da görülen kelime Fransızcada da bulunmaktadır. Bu nedenle köken olarak Türkçe bir kelime olduğu söylenemez. Anlam olarak “düşüncenin tasarlayabileceği bütün üstün nitelikleri kendinde toplayan, yalnız düşünce ile kavranabilen” anlamında kullanılır (Akalın vd. 2009: 936).

İMAJ

Fransızca kökenli bir kelimedir. Türkçe değildir. “*imge*” anlamına gelmektedir (Akalin vd. 2009: 960).

Fransızca da “*image*” şeklinde yazılır (Tuğlacı 1991: 356).

İPEK

Türkçe bir isimdir. “*İpek böceği kozalarından çıkarılan, dokumacılıkta kullanılan esnek tel*” anlamına gelmektedir (Akalin vd. 2009: 977).

İSAR

Kelime köken itibariyle Arapçadır. Kelimenin anlamı yazılışına ve kullanım şekline göre farklılıklar göstermektedir. “*Bağ, sargı*” anlamları taşımaktadır (Develioğlu 2005: 450).

İSTANBUL

İl ismidir. Bu yönüyle özel isimdir. İlin Bizans dönemindeki ismi “*Konstantinopolis*” tir. İsim bu yönüyle yabancı bir kelimedir.

İXORA

Türkçede “x” harfi bulunmamaktadır. Bu harfin kullanıldığı kelime, iş yeri isminin Türkçe olmadığına göstergesidir. İş yeri sahibi iş yerinin alt bayisini aldıklarını söylemiştir. Bu iş yeri de bir kozmetik firmasıdır. Kelime bu kozmetik firmasının adıdır.

KARADENİZ

Özel bir isim olmasının yanında bölgeye verilen bir isim anlamı taşımaktadır. Kara sıfat iken Deniz bir isimdir. Sıfat ve İsminden oluşmuş birleşik yapı bir özel isimdir. Türkçe kökenlidirler.

“*Kara*”, “*en koyu renk, esmer*” anlamlarını taşımaktadır (Akalin 2009: 1313).

“*Deniz*” ise kişi ismi olmasının yanı sıra “*yer kabuğunun çukur alanlarını kaplayan, birbirleriyle bağlantılı, tuzlu olan su kütlesi*” anlamlarına gelmektedir (Akalin vd. 2009: 498).

KARDEŞLER

Türkçe bir kelimedir. “*Kardaş*” kelimesinden fonetik bir değişimle “kardeş” olmuştur. “*Aynı anne babadan doğmuş ya da anne babalarından biri aynı olan çocukların birbirlerine göre adı*” kardeş anlamına gelmektedir. Eski Türkçe ve Orta Türkçede farklı yazılış biçimleri de mevcuttur. Türkçe bir isimdir. “-ler” çoğul ekini alarak “*kardeşler*” şeklini almıştır (Gülensoy 2011: 466).

KARİZMA

Fransızca kökenli bir kelimedir “*bir kişide bulunan etkileyici güç*” anlamına gelmektedir (Akalin vd. 2009: 1090).

KAYALAR

“*Kaya*”, “*büyük, sert olan bir taş kütle*” ne verilen, Türkçe bir isimdir. Kelime isim çekim eklerinden “-lar” çokluk ekiyle kurulmuştur (Akalin vd. 2009: 1113).

KENT

Soğdca bir isimdir. İlk kullanım şekli “*il*” anlamındaki “*kanth*” kelimesinden “*kent*” hâline dönüşmüştür. Orta Asya’daki Türk topluluklarının Soğdlar ile münasebeti sonucunda Türkçeye geçmiştir (Eyüboğlu 2004: 398).

KERVAN

Farsça kökenli bir isimdir. “*uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan, yük hayvan katarı*” anlamına gelmektedir (Akalin 2009: 1141).

KOÇAK

Türkçe kökenli bir sıfattır. “*yürekli, eli açık, cömert*” anlamlarına gelmektedir (Kocaman 1988: 228).

KÖYCÜLÜ

Birleşik bir isim niteliği taşımaktadır. “*köy*”, Farsça kökenli bir isimdir. “*kırsal yerleşim yeri*” anlamına gelmektedir. “*Köycü*”, ismi ise “*köy sorunlarıyla ilgilenen*” anlamına gelmektedir. Kelime, “-lü” isimden isim yapma eki ile genişletilmiştir (Akalin 2009: 1240).

LİDER

İngilizce kökenli bir kelimedir. “*Başta bulunan, önder*” anlamlarına gelmektedir. Türkçeye yakın dönemlerde toplum yönetimiyle ilgili konular içeren kavramlarla birlikte geçmiştir. Kelimenin asıl dilindeki yazılışı “*leader*” şeklindedir (Eyüboğlu 2004: 466).

MALTEPE

İki ismin birleşiminden oluşmuştur. Kelimeyi oluşturan isimlerden ilki olan “*mâl*” kelimesi Arapça kökenlidir. İkinci kelime olan “*tepe*” ise Türkçe kökenlidir. Kelime bu hâliyle İstanbul’da bir ilçenin adıdır. Konuluş amacı da ilçenin adı olmasıdır (Korkmaz 2014: 140).

“*Tepe*”, aynı zamanda da “*herhangi bir şeyin üstteki bölümü*” ne verilen isimdir. Eski Türkçede de yer almaktadır. Eski Türkçe de ki hali “*töbü > töpü > töpö*” dür. Uygurca da “*töpü>töpi*” halindedir. Orta Türkçe de “*töpü*” olarak geçmektedir. Eski Kıpçak’ça da, “*tepe, töpe*” olarak kullanılmaktadır (Gülensoy 2011: 880).

MAX

İngilizcede kullanılan “*maximum*” kelimesinin kısaltılarak kullanılmış şeklidir. Tek başına bir anlamı yoktur. “*maximum*” kelimesinden kısaltılmıştır. “*maximum*” kelimesi “*olası en yüksek sayı, derece*” anlamlarına gelmektedir (Kocaman 1988: 247).

MEGA

Yunanca kökenli bir sıfattır. “*çok büyük*” anlamına gelmektedir (Akalin vd. 2009: 1362).

METATUR

‘*Meta*’ Arapça kökenli bir isimdir. ‘*Ticaret malı, elde bulunan varlık*’ anlamlarına gelmektedir. ‘*Tur*’ ise Fransızca kökenlidir. ‘*dolaşma*’ anlamına gelmektedir. İki farklı kökene sahip isim birleştirilerek oluşturulmuştur (Akalin 2009: 1380, 2008).

MEVLANA

Mevlâna, Arapça kökenli bir isimdir. 30 Eylül 1207 yılında, Belh şehrinde doğmuş, insan-ı kâmil, âşık bir arif ve âlimdir. 17 Aralık 1273 yılında Konya’da vefat etmiştir. Tasavvuf ehlidir (Karaköse 2014: 9).

MEY’A

Edebî dilde yoğun olarak kullanımı bulunmaktadır. “*Mey*”, “*eriyip akma*” anlamı taşıırken; “*mey’a*”, “*bir şeyin tazeliği, güzelliği, güzellik zamanı*” gibi anlamlara gelmektedir. Arapça kökenlidir (Develioğlu 2005: 638).

MİS

Arapça “*misk*” ten gelmektedir. “*Güzel koku*” anlamındadır (Akalın vd. 2009: 1401).

Diğer bir kaynağa göre ise: Mis, bakır anlamına gelen Farsça bir kelimedir (Develioğlu 1996: 652).

MODA

İtalyanca bir kelimedir. Türkçede de kullanılmaktadır. Dilimize yabancı dillerden geçen kelimelerden birisidir. “*Davranış biçimi*” demektir (Eyüboğlu 2004: 485).

MODELLA

İtalyanca bir isimdir. ‘*model*’ kelime anlamı olarak ‘*benzetilmeye çalışılan nesne*’ demektir. Kelime aynı zamanda Fransızca kökenlidir. Bu isim neredeyse tüm dillere yayılmıştır (Akalın vd. 2009: 1405).

MÜDÜRÜM

“*Müdür*”, Arapça bir isimdir. “*Başöğretmen, yönetmen*” anlamlarına da gelmektedir. “*-üm*” eki verilerek isme aitlik anlamı katılmıştır (Akalın vd. 2009: 1430).

M&M

İş yeri sahiplerinin isimlerinin baş harfleri kullanılarak oluşturulmuştur. Bir anlamı yoktur. Bu nedenle kökeni konusunda bir sonuca ulaşamamıştır.

NİĞDELİLER

Şehir ismi olan Niğde, aldığı eklerle o ilde doğan kişileri temsil eden bir yapı hâlini almaktadır. Köken konusunda net bir bulguya rastlanılmamaktadır. Türkçe olmasa bile Türkçede yer alan ekleri alarak Türkçeleşmiştir.

NOBREN

Parfüm ürünleri üreten firmanın adıdır. Firmanın bayiliğini alanlar bu ismi koymak zorundadır. İsmi başka bir anlamı bulunmamaktadır.

NUGA-BEST

Nuga kelimesinin bir anlamı bulunmamaktadır. İsmi ikinci kısmını oluşturan “best” ise İngilizce kökenli bir kelime olup “çok iyi, en iyi” anlamlarına gelmektedir. Biri anlamsız diğeri İngilizce kökenli kelimeler bir arada kullanılarak oluşturulmuştur (Kocaman 1988: 30).

NUR

Arapça kökenli bir isimdir. “İlahi bir güç tarafından gönderilen/inen parlaklık, ı ışık” anlamında kullanılmaktadır (Akalin vd. 2009: 1483).

OMAD

Kelime olarak bir anlamı yoktur. Kişi isimlerinin baş harfleri alınarak birleştirilmiştir. Buna benzer bir durum “Otizmle Mücadele Eden Aileler Derneği” dir. Bu açılımda “omad” diye kısaltılarak kullanılmaktadır.

OSMANLI

Özel bir isimdir. “Türk İmparatorluğu’nun uyrukları” anlamına gelmektedir. Kelimenin kökeni olan “Osman”, Arapça kökenlidir. Arapça kökenli bir kelimedenden Türkçe yapım ekleriyle türetilmiştir. Kelimenin sıfat olarak kullanımı da mevcuttur. Bu durumda kelimenin anlamı “açık sözlü olan, düşündüğünü söyleyen, yetki sahibi” anlamlarına gelmektedir (Akalin vd. 2009: 1517).

PEHLİVANOĞLU

“*Pehlivanoğlu*” kelime grubu şeklinde kurulmuştur. Belirtisiz isim tamlamasıdır (Banguoğlu2007: 298).

“*Pehlivan*” ismi sözlükte “*Pehlevan*” olarak geçmektedir. “*Güreşçi, yiğit*” anlamlarına gelmektedir (Develioğlu 1996: 856).

PLAY CİTY

Kelimeler İngilizcedir. “*play*” kelimesi İngilizcede “*oyun, eğlence*” anlamlarına gelirken; “*city*” kelimesi “*kent, şehir*” anlamındadır. Kısacası “*oyun şehri*” denilmek istenmiştir (Kocaman 1988: 305).

ROMA

Özel bir isimdir. Birçok alanda kullanımı mevcuttur. Genellikle pastane ismi olarak kullanıldığı da görülmektedir. İtalya’nın başkentidir. Bu nedenle kökenine Latince veya İtalyanca denilebilmektedir.

SAFİR

Kökeni Arapçadır. Anlam olarak “*mavi, değerli taş, değerli bir korindon türü*” anlamlarına gelmektedir (Akalin vd. 2009: 1677).

SAĞLAM

Sıfat olan bir kelimedir. “*dayanıklı, kolay bozulmayan*” anlamlarına gelmektedir. Bunun yanında kelimenin “*güvenilir*” anlamı da bulunmaktadır (Akalin vd. 2009: 1679).

Türkçe kökenli bir kelimedir. Türkçede kullanım şekli: “*Sağlam+(ca/cı/la-/lama/laş-/laşma)*” gibi yer almaktadır (Gülensoy 2011:713).

SARAY

Farsça kökenli bir isimdir. “*Devlet büyüklerinin oturduğu malikânelere*” verilen isimdir. Aynı zamanda bu saraylarda devlet işleri yürütülür (Akalin vd. 2009: 1702).

SEZ-10

Kelime “*sezon*” olarak kullanılmak istenmiştir. Bu şekliyle bakıldığında Fransızca kökenlidir. “*saison*” olarak yazılır. “*mevsim*” anlamına gelir. Kelimenin “*sez-10*” biçiminin herhangi bir anlamı bulunmamaktadır. Bu nedenle kökeni yoktur (Tuğlacı 1991: 484).

Sİ-SER

Kelime olarak bir anlamı bulunmamaktadır. İş yeri sahiplerinin isimleri kısaltılarak oluşturulmuştur. Dolayısıyla kökeni bulunmamaktadır.

SOLMAZLAR

Türkçe kökenlidir. Hecelere ayrıldığında farklı anlamları barındırır. Kelime fiillerden geçici sıfatlar yapan; “*-maz*”, isim çekim eklerinden “*-lar*” çokluk ekiyle kurulmuştur. “*solmaz*”, “*rengi solmayan, rengini yitirmeyen*” anlamına gelmektedir (Akalin vd. 2009: 1788).

SÜRMELİ

“*Sür*”, “*yönetip yürütmek, uzatmak, önüne katıp götürmek*” anlamlarına gelmektedir. Eski Türkçe de “*sür*”, “*gütmek, olatmak*” anlamlarına gelirken; Orta Türkçede aynı kelime “*kovmak*” anlamına gelmektedir. “*sürme*”, “*göze sürülen boya*” anlamına gelmektedir. Türkçe de kullanıldığı gibi Farsçada yer almaktadır. Anadolu ağızlarında “*sürme*”, “*motiflerin altına çizgi şeklinde çekilen süs*” anlamına gelmektedir. Kelime “*-lig*” isimden isim yapma ekiyle türetilmiştir. “*gözleri sürmeli olan*” anlamına gelmektedir (Gülensoy 2011: 823,825).

Sürmeli, isminin yanında Yozgat ilinde Türkmenler zamanına dayanan bir tarihte yaşanmış bir olayında kahramanıdır. Sürmeli hikâyesi olarak ta geçmektedir. Bu isim Yozgatlılar için değerli bir isimdir. Aynı isimle türküsü de bulunmaktadır.

STİL

Fransızca kökenlidir, “*style*” şeklinde yazılır. “*Modern*” anlamına gelir (Tuğlacı 1991: 644).

ŞİFA

Arapça kökenlidir. “*Hastalığın düzelmesi, iyileşme*” anlamlarına gelmektedir. Farklı kullanım yerleri de mevcuttur (Akalin vd. 2009: 1866).

TAV-PA

“*Tavuk*” kelimesinin; “*tav*” kısmı, “*pazarlama*” kelimesinin de; “*-pa*” sı alınarak konulan bir iş yeri ismidir. Bunun dışında bir anlamı veya kökeni bulunmamaktadır.

TEKTAŞ

Sıfat olarak kullanılan birleşik bir isimdir. “*Üzerinde yalnızca bir pırlantası veya elması bulunan yüzük*” anlamına gelmektedir. Her iki kelime de Türkçedir (Akalin vd. 2009: 1940).

“*Tek*” kelimesi; “*yalnız, tek başına*” anlamına gelmektedir. Eski ve Orta Türkçede yer almaktadır. Halk dilinde “*uslu, terbiyeli, rahat, sakin*” anlamlarına gelmektedir. ‘*Taş*’ ismi ise; “*sert, katı bir madde*” anlamına gelmektedir. İkisi de Türkçe kökenlidir (Gülensoy 2011: 865,874).

TİMES

İngilizce bir kelimedir. Şimdiki zamanı temsil eder. “*Kez, defa*” anlamlarında da kullanılmaktadır. Dolayısıyla kelimenin çok farklı kullanımları bulunmaktadır (Kocaman 1988: 423).

TUĞRA

“*Tuğra*” ismi, Osmanlı padişahlarının imza yerine kullandıkları bir işarettir. Günümüz metal paraların üstünde de bu amblemlerden mevcuttur. Türkçe kökenlidir. (Gülensoy 2011: 929).

YAĞIZ

Türkçe kökenlidir ve sıfat görevinde kullanılır. Erkek ismi olarak da görülmektedir. “*esmer, yiğit*” anlamlarına gelmektedir (Akalin vd. 2009: 2106).

Eski Türk inançları, isimlerin anlamlarından da anlaşılacağı üzere temsilî bir anlam barındırır. Bir şeyi simgeler veya belirtir. Eski inançlarda kişiye verilen isimler için o kişinin bir işi başarmış olması beklenirdi. İsim başardığı işe binaen konulurdu.

Bu isimler büyük anlam barındırmaktaydı. “yağız” ismi bu duruma bir örnek teşkil etmektedir (Kalafat 1990: 84).

YAVUZ

Halk dilinde, “*kötü, fena, güçlü*” gibi anlamlara gelmektedir. Türkçe kökenli bir kelimedir. Eski Türkçede “*yabız, yavaz, yazvuz*” olarak kullanılmaktadır. Türkçede: “*Yavuz+(-ca/-lan/-laş-/laşma)*” gibi kullanım şekilleri mevcuttur. Anadolu ağzlarında: “*yavız, yaviz, yavuz*” şeklindedir. “*iyi huylu, mert, becerikli*” gibi anlamlara gelmektedir. Türkçe kökenli bir isimdir (Gülensoy 2011: 1093).

YAYLA

Coğrafi bir terimdir. “*Dağlık, rakımı yüksek yerlerde bulunan dinlenme yeri*” anlamına gelmektedir (Akalin vd. 2009: 2152).

Yayla “*deniz yüzeyinden yüksek yeryüzü parçası, yaylanacak yer*” gibi anlamlara gelmektedir. Eski ve Orta Türkçede farklı yazılış biçimleri de mevcuttur. İsim Türkçe kökenlidir. Türkçede kullanım şekilleri “*yaylacı, yaylacılık, yaylama, yaymak*” gibi eklerle yer almaktadır (Gülensoy 2011: 1098).

YAZAREL

Birleşik yapılı bir isimdir. “*yazar*” ve “*el*” kelimelerinin birleşiminden meydana gelmiştir. Anlam olarak “*yazan el*” demektir.

“*Yaz*” kelimesi hem fiil hem de isim anlamlarını taşımaktadır. İsim olarak ele alınırsa anlamı “*ilkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsim*” demektir (Develioğlu 2005: 2153). Bunun yanında “*yaz*” Eski Türkçe de “*yaz, ilkbahar*”: Orta Türkçe de “*ilkyaz*” gibi anlamlara gelmektedir (Gülensoy 2011: 1099). “*Yazar*”, kitap yazan kişilere verilen addır. “*yaz*” kelimesi, fiilden isim yapan ek olan “*-ar*” ekini alarak oluşmuştur. Çeşitli lehçelerde farklı şekiller de oluşmuştur. Kökeni Türkçesidir (Gülensoy 2011: 1101). “*el*” kelimesi, kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan vücudun bir bölümünü ifade eder (Akalin vd. 2009: 615). “*el*” tek heceli bir kelimedir. Hece yapıları ünlü ve ünsüz harflerin birleşiminden oluşmaktadır. Kelime Türkçe kökenlidir (Korkmaz 2014: 10). “*El*” ismi Eski ve Orta Türkçede de yer almaktadır.

Farklı yazılış şekilleri mevcuttur. “*elg/elig*” gibi. “*yabancı*” anlamına da gelmektedir (Gülensoy 2011: 327).

YEDİKÖŞE

Binanın şekli nedeniyle konulan bir ismi temsil etmektedir. “*yedi*” bir sayıyı ifade etmektedir. “*köşe*”, Farsça bir isimdir. “*girintili, çıkıntılı yer*” anlamına gelmektedir. Türkçe ve Farsça isimler bir arada kullanılarak oluşturulmuştur. İş yeri sahibinin bu durum hakkında bilgisi bulunmamaktadır (Akalın 2009: 1237).

YOLCU

Türkçe bir isimdir. Birleşik yapılıdır. “*yolculuk yapan ya da yolculuğa çıkmaya hazırlanan kişiler*” için kullanılır (Akalın vd. 2009: 2190).

“*Yolcu*” ismindeki “*-cu*” eki, isimden isim yapan bir yapım ekidir (Banguoğlu 2007: 162).

YÜCEL

“*Yücel*” ismi: “*yükselmek*” anlamına gelmektedir. “*Yüce*” kelimesi “*-l*” ekini alarak “*yücel*” şeklini almıştır. “*Yüce*”, anlam olarak incelendiğinde; “*yüksek, ulu*” anlamına gelmektedir. Orta Türkçe de “*uç*” olarak geçmektedir. Türkçede ki kullanım şekilleri: “*Yücel, yücelik, yüceliş, yücelme, yüceltilme*” gibi yer almaktadır (Gülensoy 2011: 1187)

YSC Unlu Mamuller

İsimlerin baş harfleri alınarak oluşturulmuştur. Bir anlamı yoktur.

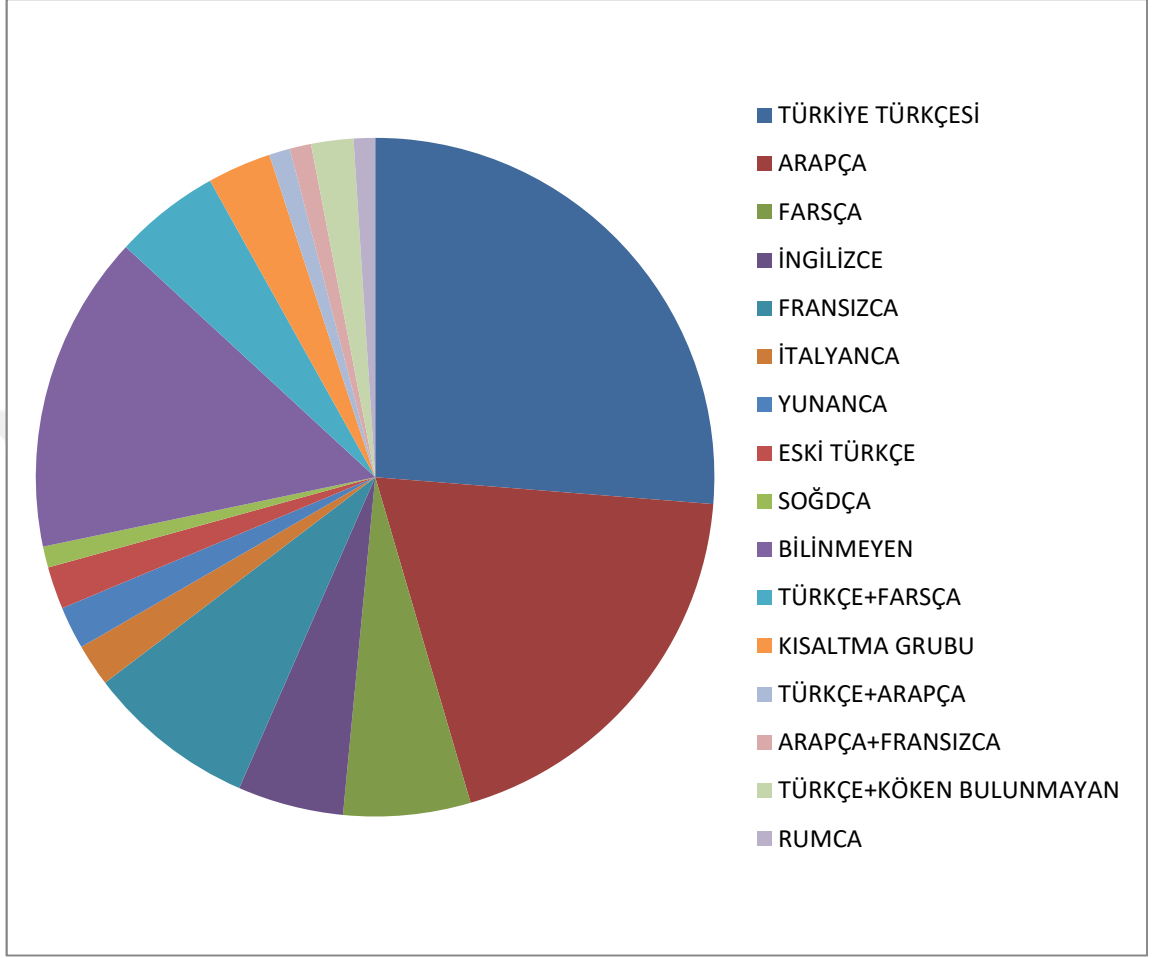
İş yeri sahibinin “*Yerim Seni Canım*” sözlerini çok sevmesinden dolayı bu cümledeki kelimelerin baş harflerini alarak bu iş yeri ismini oluşturmuştur.

ZAMAN

Arapça bir isimdir. Farklı kullanılış biçimleri de mevcuttur. “*vakit*” anlamındadır (Akalın 2009: 2221).

3.2. İş Yeri İsimlerinin İstatistikî Analizi

İş yeri Sayısı: 100

Grafik 1. İş Yeri İsimlerinin Kökenlerine Göre Ayrımı

İş yeri isimleri kökenleri bakımından incelendiğinde Türkiye Türkçesindeki isimlerin çoğunlukta olduğu görülür. Bunun dışında, Arapça, İngilizce, Farsça, Fransızca, Yunanca ve İtalyanca, alıntılama yapılan diğer dillerdir.

100 iş yeri isminin: 26 tanesi Türkçe, 19 tanesi Arapça, 8 tanesi Fransızca, 6 tanesi Farsça, 5 tanesi İngilizce, 2 tanesi Eski Türkçe, 2 tanesi İtalyanca, 2 tanesi Yunanca, 1 tanesi Soğdça, 1 tanesi Rumca kökenlidir. 15 tane iş yeri isminin kökeni bulunmamaktadır.

Tüm bunların yanında kısaltma grupları da bulunmaktadır. Türkçe ve Arapça kısaltma grubu içerisinde 2 tane iş yeri ismi mevcuttur. Arapça ve Fransızcada 1 tane, Türkçe ve Farsçada 5, Türkçe ve Türkçe kısaltmaların bir arada kullanıldığı 1, Türkçe ve kökeni olmayan kısaltma grubunda 2, İngilizce ve kökeni bulunmayan 1 tane iş yeri ismi de yine kısaltma grupları içerisinde yer almaktadır. Bunlar değişik nedenlerle bir araya getirilmiş sesler topluluğu şeklinde örgütlenmiştir.

Türkiye Türkçesi olan isimler: “*Aydoğan, Çiçek, Demireller, Deniz, Deveci, Dişli, Al Ver, Çıtır, Halıcı, Hanımeli, İpek, Karadeniz, Kardeşler, Kayalar, Koçak, Niğdeliler, Sağlam, Solmazlar, Tektaş, Tuğra, Yağız, Yavuz, Yayla, Yolcu, Yazarel, Yücel.*”

Arapça kökenli isimler: “*Ahi, Asr(-ın), Beyza, Burak, Bükre, Erva, Halka, Hasat, Hilal, Hisar, İsar, Mevlâna, Mey’a, Müdür(-üm), Nur, Osman(-lı), Safir, Şifa, Zaman.*” Türkiye Türkçesinde yer verilen *Burak* ismi aynı zamanda Arapça kökenli bir isimdir.

Farsça kökenli isimler: “*Baran, Saray, Can(-lar), Köy(cülü), Kervan, Mis.*”

İngilizce olan iş yeri isimleri: “*Times, Play City, Class, Crossfitmess.*” İngilizce “*leader*” den türeyen “*lider*” ismi de köken itibariyle İngilizcedir.

Fransızca olan iş yeri isimleri: “*İdeal, İmaj, Favori, Model(la), Endüstriyel, Stil, Global, Karizma, Model(-la).*” Bunun yanında “*ideal*” kelimesi aynı zamanda Yunancada da, “*model(la)*” ismi İtalyancada da yer almaktadır.

“*Moda ve Roma*” isimleri İtalyanca kökenlidir.

“*Mega ve Foto*” isimleri Yunanca kökenlidir.

“*Buğra ve Bozok*” isimleri köken itibariyle Eski Türkçedir.

Soğdça kökenli isim: “*Kent*” ismi “*Kanth*” dan “*Kent*” halini almıştır.

Kökeni bilinmeyen iş yeri isimleri: “*Aspava, Aliş, Cix, Deak, DMS, Gritty, İxora, Max, M&M, Nobren, OMAD, Sez-10, Si-Ser, Tav-Pa, YSC*” kökenlerinin araştırılması sonucunda bir kanıya varılamamıştır.

Arapça ve Türkçe isimlerin bir arada kullanıldığı iş yeri ismi “*Maltepe*”dir. “*Mal*” imi Arapça, “*tepe*” ismi ise Türkçedir.

Arapça ve Fransızca isimlerin birlikte kullanıldığı iş yeri ismi ise “*Metatur*” ismidir. “*Meta*” ismi Arapça, “*tur*” ismi ise Fransızcadır.

Türkçe ve Farsça kökenli isimlerin birlikte kullanıldığı iş yeri isimleri: “*Bol Kepçe, Çamsaray, Pehlivanoğlu, Sürmeli, Yedi köşe*” isimleridir. “*Bol*” Türkçe, “*kepçe*” Farsçadır; “*çam*” Türkçe, “*saray*” Farsçadır; “*pehlivan*” Farsça, “*oğlu*” Türkçedir; “*sürme*” Farsça, “*-li*” eki Türkçe bir ektir. Bu eki alarak aslında Türkçeleşmiştir. “*Yedi*” Türkçe iken “*köşe*” Farsçadır.

Türkçe ve kökeni bulunmayan iş yeri isimleri: “*Genç Vas*” ve “*Eş-Pa*”dır. Genç ve Eş isimleri Türkçe iken diğer eklerin kökenleri ve bir anlamı yoktur. Kısaltma grubu içerisinde yer almaktadırlar.

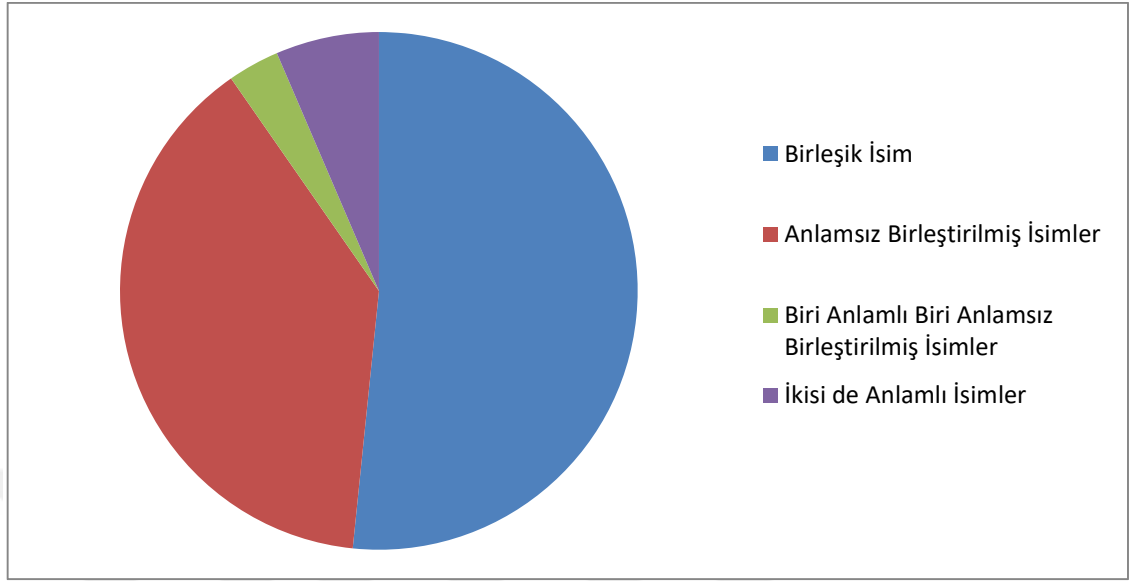
Türkçe ve Türkçe isimlerin kök hâlinde kullanılarak oluşturulmuş iş yeri ismi: “*Ay-Tek*”tir. İş yeri ismi olarak kullanım şekli az önce yazıldığı gibidir.

Türkçe ve İngilizce isimlerin bir arada kullanıldığı iş yeri ismi: “*Ev-Life*”dır. Ev Türkçe iken Life İngilizce bir isimdir.

“*Nuga Best*” iş yeri isminde ise Nuga isminin bir anlamı bulunmamaktadır. Best ise İngilizce bir isimdir. İngilizce ve kökeni bulunamayan isimler bir arada kullanılmıştır.

“*Ay-da*” iş yeri isminde ise, Ay, Türkçe bir isimdir. “*-da*” ise ek halindedir. İş yeri isminde kısaltma olarak kullanılmıştır. Aynı zamanda “*da*” eki bulunma durumu ekidir. Yön göstermektedir ve yer bildiren bir ek olarak ta kullanılmaktadır. Ayrıca Türkçe de kelime başında “*-d*” harfi bulunmamaktadır (Gülensoy 2011: 259).

İş yeri Sayısı: 31

Grafik 2. Anlam Yönünden İş Yeri İsimleri

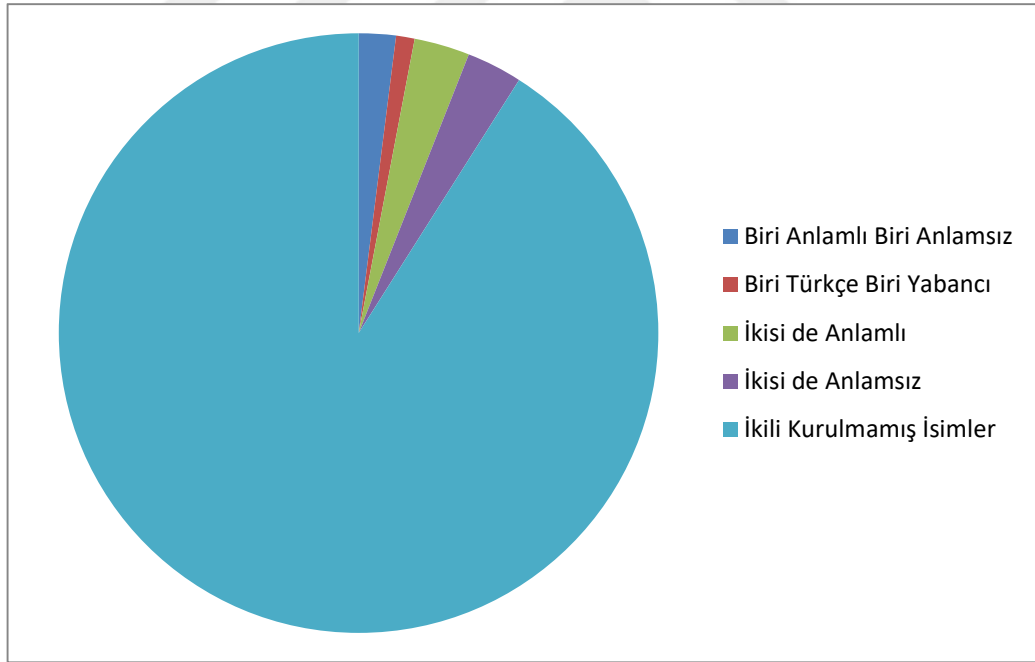
İş yeri isimleri arasında 12 İş yeri isminin anlam içermeyen bir şekilde birleştirildiği görülmektedir. Bu isimler: “*Omad, Eş-pa, Deak, YSC, Ay-da, DMS, Ay-tek, Si-ser, Sez-10, M&M, Tav-pa, ASPAVA*”dır. Bu isimlerin elbette bir açıklaması vardır. Fakat köken açısından incelenememektedir. Bölüştürdüğümüz takdirde “Eş-Pa”nın açılımı “Eşya Pazarlama”dır. Eşya ve Pazarlama kelimelerini ayrı ayrı ele almak gerekmektedir. Bunun yanında “Deak”, iki ismin ilk iki harfinin birleşiminden; YSC. “Yerim Seni Canım” cümlesinin çok seviliyor olmasından; “Sez-10”, “Sezon” denilmek istediğinden gibi nedenlerle konulmuş iş yeri isimleridir. İsimler genel adı baz alınarak yapıldığından bu iş yeri isimlerine anlamsız birleştirilmiş isimler adı verilmektedir. Dolayısıyla köken incelemesi yapılmamaktadır.

16 iş yeri birleşik isimdir. Bu isimler: “*Yazarel, Hanımeli, Endüstriyel, Maltepe, Dişli, Crossfitness, Osmanlı, Aydoğan, Yolcu, Tektaş, Deveci, Halıcı, Niğdeliler, Karadeniz, Yediköşe, Köycülü*”dür. Bu isimlerin kökeni incelenmiş ve belirlenmiştir. Anlamli bir yapıya sahip olduklarından, kökenlerini bulmakta zorluk çıkmamıştır.

“Nuga-Best” iş yeri isminde “Nuga”nın bir anlamı bulunmamaktadır. Fakat “Best”, İngilizce bir kelime olup “iyi” anlamına gelmektedir. Biri anlamlı biri anlamsız iki kelimedenden oluşmuş iş yeri ismidir.

“Ev-Life, Al-Ver” iş yeri isimlerine konulan bir diğer iş yeri isimleridir. Biri Türkçe, biri yabancı kelimedenden oluşurken; diğer iş yeri ismini oluşturan iki isim de Türkçedir. Almak ve vermek hali amaçlanarak kullanılmıştır.

İş yeri isimleri arasında Türkçe düşünülüp yabancı dilde konulan isimler de mevcuttur. Türkçe ve İngilizce kelimeleri birleştirip bir isim oluşturanlar da vardır. Tamamı Türkçe olan isimler genel olarak bakıldığında sayıca fazla olarak görülse de düşünce olarak yabancı isim konulmuş, tek başına bir anlamı olmayan, hatta ismi koyan kişi tarafından bile anlamı bilinmeyen isimler de tespit edilmiştir

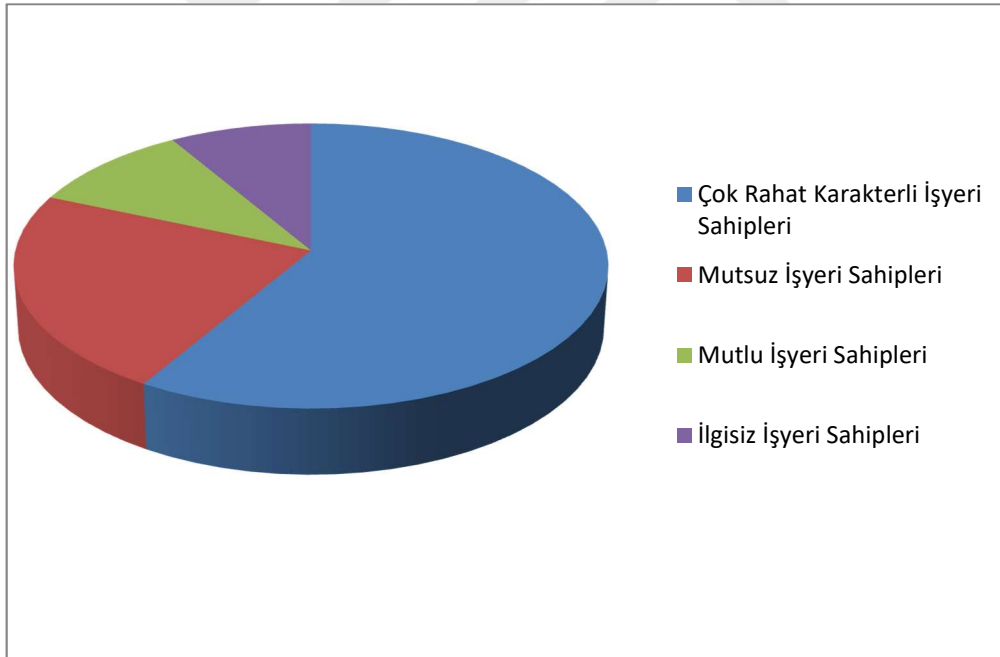
Grafik 3. Anlam Yönünden İkili İş Yeri İsimleri

İkili oluşturulan iş yeri isimlerinde, İki farklı kelimenin ilk iki heceleri alınarak oluşturulmuş iş yeri isimleri, ikili iş yeri isimleri bazında fazla ve anlamsızdır. 100 İş yeri arasında ikili kurulan iş yeri isimleri aşağıda anlatılmaktadır.

Biri anlamlı biri anlamsız iş yeri ismi 3 tanedir. Bunlar; “*nuga-best*”, “*sez-10, ay-da*” iş yeri isimleridir. “*nuga-best*” ismini belirleyen iş yeri sahibi, “*nuga*” kelimesinin açıklamasını yapsa da bir anlamı yoktur. “*Best*” ise İngilizce en iyi anlamına gelen bir isimdir.

Biri Türkçe, diğeri yabancı iş yeri isimleri ise; “*ev-life*”tır. “*Ev*” Türkçe iken, “*life*” İngilizcede “*hayat*” anlamına gelmektedir. İş yeri sahibi evin hayat olduğunu anlatmak istemiştir.

İkisi de anlamlı olan kelimeler; “*al-ver, ay-tek, meta-tur*” gibi iş yeri isimleridir. “*al, ver, ay, tek*” Türkçedir. “*Meta*” Arapça kökenli iken “*tur*” Fransızcadır. Hepsinin anlamları mevcuttur. İkisi de anlamsız iş yeri isimleri; “*tav-pa, si-ser, eş-pa*” gibi iş yeri isimleridir. 3 tanedir. Örnek olarak “*eş-pa*”, eşya pazarlamanın kısaltılmış hali olarak kullanılmaktadır.

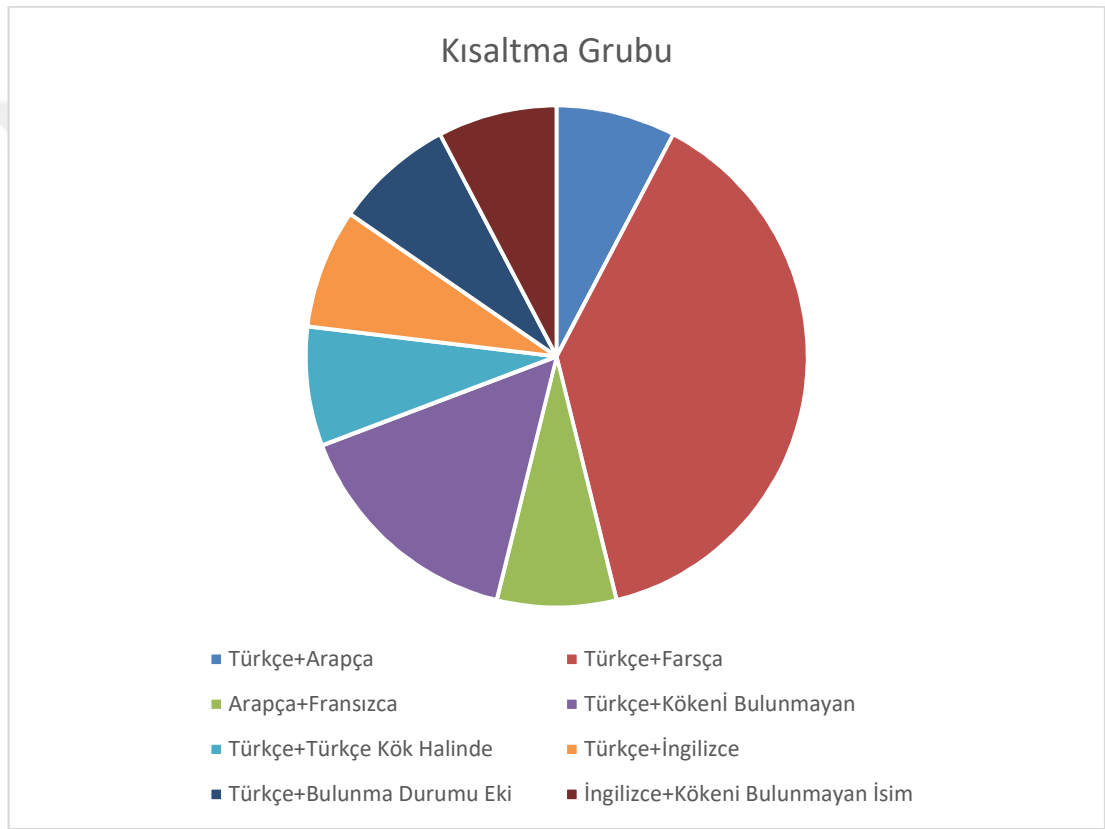
Grafik 4. İş yeri Sahiplerinin Psikolojik Durumları

İş yeri sahiplerinin büyük bir kısmı dil kullanımı bakımından dil bilincinden yoksundur. Bazılarında isimlerin anlamsız ve yapısal olarak da bozuk oldukları belirlenmiştir. Mutsuz iş yeri sahipleri derken, iş yerini sadece geçim kaynağı olarak kullanma amacı güdenler kastedilmiştir. Bu nedenle koydukları isim de onlar için

önem arz etmemektedir. Beklentileri yoktur. Bu psikoloji de mutlu olmalarını engellemektedir. Mutlu iş yeri sahipleri, aslında rahat karakterli olanların içinde de anılabilmektedir. Aralarındaki tek fark iş yeri isminin anlamını bilmeleridir. İlgisiz iş yeri sahipleri, hem isim hem de gelen müşterilere olan ilgi konusunda duyarsız ve umursamazdır. Ancak bu iş yeri sahipleri azınlıktadır.

İş Yeri Sayısı: 15

Toplam İş Yeri Sayısı: 100

Grafik 5. Kısaltma Grubu ve Birleşik İsim Şeklinde Oluşturulmuş İş Yeri İsimleri

Kısaltma grubu şeklinde oluşturulan iş yeri isimleri: “*Ay-Tek, Ay-da, Genç Vas, Eş-Pa*”; Birleşik isim olarak oluşturulmuş iş yeri isimleri; “*Maltepe, Meta Tur, Bolkepçe, Çamsaray, Pehlivanoğlu, Sürmeli, Yedi köşe*” bunların yanında “*Ev-Life*” ismi de birleştirilmeye çalışılmış bir iş yeri ismidir. Aynı amaçla oluşturulmuş bir diğer iş yeri ismi de “*Nuga Best*” tir. Yazılış şekli diğer iş yeri ismi gibi kullanılmamıştır.

SONUÇ

İş yeri, işin yapıldığı, çalışılan alan anlamlarına gelmektedir. Kimileri bireysel olarak, kimileri birincil kişilerle yani kan bağı olan, kimileri ise ikincil kişilerle iş yerini açar. Bu iş yerleri, maddî açılma nedenleri haricinde manevî değerler de taşıyabilir. İş yerlerinin en önemli noktası isimleridir. Konulan isim iş yerinin kimlik kartıdır. Bunlar içerisinde birçok anlam taşıyabileceği gibi gelişi güzel konulmuş bir isim de olabilir. Burada ele alınan Yozgat ilinde bulunan iş yerleridir. Neden konulduğu, ne amaçla ne düşünceyle konulduğu incelenmiştir. Türkçe isimlere ne kadar yer verilmiş, ne manalar yüklenmiş bunlar ortaya konulmuştur.

Bu çalışmada, Yozgat ili merkezi ve ilçelerinde ki işyerlerinin isimleri esas alınmıştır. Araştırma anket metoduyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda iş yerlerine verilen isimlerin çok çeşitli nedenlerle belirlendiği sonucuna varılmıştır. Buna göre iş yerine verilen isimler kişilerin öğrenim seviyesine, kişilik yapısına ve eğitimine, yapılan işlerin niteliğine göre değişmektedir. Bazen soy isimlerinin iş yeri ismi yapıldığı, ortaklı iş yerlerinde ortakların isimlerin birleştirildiği, kısaltıldığı, aile bireylerinin isimlerinin kısaltıldığı görülmüştür. Bütün bunlardan farklı olarak iş yeri sahiplerinin kişisel fikirleri, hayat felsefeleri ve bayilik durumundaki iş yerlerinin ana bayinin ismini kullanma zorunluluğu da iş yeri isminin belirlenmesinde etkili olmuştur.

Yapılan araştırmada iş yeri sahiplerinin büyük çoğunluğunun alt eğitim düzeyinde oldukları görülmüştür. Bu durum iş yeri isimlerinin konuluş gerekçelerinde de açıkça kendini göstermektedir. İş yeri isminin keyfi gerekçelerle konulması, aslında konunun çok da önemsenmediğini göstermektedir.

Çalışmada yer alan iş yeri sahiplerinin: %44'ü lise, %22'si üniversite, %20'si ortaokul ve %14'ü ilkokul mezunudur. Eğitim seviyesi yükseldikçe Batı kökenli yabancı isimlerin tercih edildiği görülmüştür.

İş yeri isimlerinin kökenine bakılacak olursa; 100 iş yeri isminin: 26 tanesi Türkçe, 19 tanesi Arapça, 8 tanesi Fransızca, 6 tanesi Farsça, 5 tanesi İngilizce, 2 tanesi

İtalyanca, 2 tanesi Yunanca, 1 tanesi Soğdça, 2 tanesi Eski Türkçe, 1 tanesi Rumca kökenlidir. 15 tane iş yeri isminin kökeni bulunmamaktadır. Tüm bunların yanında kısaltma grupları da bulunmaktadır. Türkçe ve Arapça kısaltma grubu içerisinde 2 tane iş yeri ismi mevcuttur. Arapça ve Fransızcada 1 tane, Türkçe ve Farsçada 5, Türkçe ve Türkçe kısaltmaların bir arada kullanıldığı 1, Türkçe ve kökeni olmayan kısaltma grubunda 2, İngilizce ve kökeni bulunmayan 1 tane iş yeri ismi de yine kısaltma grupları içerisinde yer almaktadır.

Yozgat ili yurt içi ve yurt dışına yoğun göç veren bir ildir. İlerdeki iş yeri sahiplerinin birçoğu en azından bir dönem başka bir yerde özellikle Türkiye'nin Batı illerinde ve bir kısmı da Batı ülkelerinde ikamet etmişlerdir. Bu nedenle yabancı isim konulmasında o dönemki görgü ve deneyimlerinin etkisi bulunmaktadır. Ancak bazı iş yeri sahipleri dikkat çekmek için isim verirken bazıları da ailevî nedenlerle isim belirlemişlerdir.

İş yeri isimleri arasında Fransızca kökenli kelimeler de bulunmaktadır. Fransa'nın Lyon şehrinde yaklaşık dört bin Yozgatlının bulunduğu düşünülürse iş yeri sahiplerinin doğrudan ya da dolaylı olarak Fransa'yla temas hâlinde olmalarından kaynaklı bu isimler daha iyi anlaşılabilir. Ayrıca, Fransızca olan iş yeri isimleri: “*İdeal, İmaj, Favori, Model(la), Endüstriyel, Stil, Global, Karizma, Model(-la)*” isimleri Fransızca kökenlidir.

İş yeri sahibine “*İş yeri isminizi niçin yabancı kökenli bir kelime ile ifade ettiniz?*” diye sorulduğunda, bu kişilerin verdikleri isimlerin kökenlerini bilmedikleri ortaya çıkmıştır. Bu noktada kişilerin eğitim eksikliğine dayalı olarak dil bilincinden yoksun oldukları, hatta bu konunun onlar için gerekli bir zihinsel tutum arz etmediği anlaşılmıştır.

İş yeri sahiplerine psikolojik açıdan bakıldığında genelinde dile ve kültüre karşı ilgisizlik, tespit edilmiştir. Kişilerdeki bu rahatlık, iş yeri ismi belirleme bağlamında umarsızlığa yol açmaktadır. Burada temel amaç daha çok “*daha fazla kazanç*” ve “*daha fazla müşteri*” dir.

İş yeri isimlerinin bazılarında iş yeri sahiplerinin isimlerinin ilk hecesini soy isimlerinin ilk heceleriyle birleştirdiklerini, çocuklarının isimlerini, çocuklarının isminin ilk hecesini, dedelerinin soy isimlerini veya zamanında anıldıkları ismi işyerlerine isim olarak verdikleri görülmüştür. Burada ailevî değerlere önem verildiği düşünülebilir. Bu kültürel devamlılık açısından olumlu bir durumdur. Bunun yanı sıra rakip işyerlerinden bahsedilirken onlar için “*kardeşlerimiz*”, “*arkadaşlarımız*” şeklinde ifadelerin kullanılması da bu bağlamda değerlendirilebilir.

Şehir ve ülke adları da iş yerlerine konulan diğer isimlerdendir. “*Roma, İstanbul, Niğde*” gibi isimler iş yerlerine verilmiştir.

İş yeri sahipleri, buldukları bölgede bulunan dağ, ova gibi yerlerin isimlerini de kullanmışlardır. Burada çevresel faktörler, efsaneler, o yerin o isimle anılması gibi belirleyiciler söz konusudur.

Kimi iş yeri sahipleri eski çalıştığı işyerlerinden esinlenerek kendi işyerlerine de yine aynı ismi koymayı tercih etmişlerdir. Burada da kişisel bir tercih vardır. Kendisine ait olmayan yerdeki iş yerindeki güzel anılar, ilişkiler isim tercihinin bu yönde olmasını sağlamıştır.

İş yeri ismini ideolojik kaygılarla belirlemiş iş yeri sahipleri de bulunmaktadır. Ait olduğu toplumsal tabaka, inanç, değerler sistemi, ideoloji, siyasi eğilim vb. nedenler iş yeri ismi belirlemede etken olmuştur. Özellikle Yozgat ve çevresinde dini bağlılığın yüksek olması, iş yeri ismi belirlemede Türkiye'nin özellikle batı bölgelerine göre Arapça ve Farsça isim kullanımını artırmıştır.

Ayrıca iş yerinin konumu, iş yerinin bulunduğu binanın yapısı ve bulunduğu yer de isim koymada etkilidir.

İş yeri isimlerinde Türkçenin kullanımı incelendiğinde sonucun pek de olumlu olduğu söylenemez. Türkçe olduğu düşünülen iş yeri isimlerinde birçok hatalar bulunmaktadır. Bu durum dil bilincinin ne kadar olumsuz durumda olduğunun bir

göstergesidir. Bu durumda ana dili bilincinin artırılması bunun bir proje dâhilinde toplumun bütün katmanlarına yayılması büyük önem arz etmektedir.

Yapılan araştırmaya göre işyerlerinde Türkçe isim çoğunlukta olsa da yabancı isim kullanımı yine de az değildir. Kullanılan yabancı isimler ise daha çok gençliğe yönelik, onların o iş yerine yönlendirilmesi kaygısına yöneliktir. Bu iş yerlerinden bazılarında dikkat çekmek amacıyla yabancı isim kullanıldığı görülmüştür. Açıkça ifade etmek gerekirse iş yeri sahibi halkın dikkatini yabancı isimlerle daha fazla çekebileceğini düşünmektedir. Bu da dil kullanımının ticari olduğu kadar psikolojik yönünü de oluşturmaktadır.

Genel itibariyle bu durumlar incelendiğinde dil bilincinin oluşturulması ve yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu konu sürekli olarak gündemde kalmalı, takibi yapılmalı ve sonuçları gözlenmelidir. Dilini yetkin bir şekilde öğrenemeyen, diline sahip çıkmayan ve bu nedenlerle dilini kaybeden bir millet her şeyini kaybetmeye de mahkûmdur.

KAYNAKÇA

- AKINCI, M. A. (2007). Fransa'da Türkçe Ana Dili Eğitimi ve İki Dilli Türk Çocuklarının Dil Becerileri. *II. Avrupa Türk Dili Bilgi Şöleni*, 5-6.
- AKSAN, D. (1995). *Dilbilim Tarihine Bir Bakış*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s: 16.
- BANGUOĞLU, T. (2007). *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- BAYKARA, T. (2012). *Türk Kültürü*, Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.
- BAYRAKTAROĞLU, S. (2011). *Yabancı Dil Eğitimi Gerçeği: Yabancı Dille Eğitim Yanılgısı*. Öğretmen Dünyası.
- MEHRALİ, C. A. L. P. (2014). Kişi Adları Üzerine Dilbilimsel Bir Çalışma (Ağrı İli Örneği). *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (52).
- DEVELİ, H. (2007). *Dil Doktoru Dile ve Türkçeye Dair Yazılar*, 3f Yayınları, İstanbul.
- DEVELİOĞLU, F., & Güneşal, A. S. (Eds.). (2005). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat: Eski ve Yeni Harflerle; Haz. Ferit Devellioğlu; Yay. Haz. Aydın Sami Güneşal*. Aydın Kitabevi.
- GÖZÜTOK, A. (2008). Türkiye Türkçesinde Karma Kelimeler. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 14(36). Ss. 17 – 18.
- HABİBLİ, R. (2009). Ad Bilimsel Birimler ve Sosyal Etmenler. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 28(28). s:34.
- KALAFAT, Y. (1990). *Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri* (No. 112). Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
- KARAAĞAÇ, G. (2009). Dilcilikte İlk Şekil ve Doğru-Yanlış Kavramı. *Dil Tarih ve İnsan. İstanbul: Kesit Yay*, 29-36.
- KARAKÖSE, Ş. (2014). *Dünyada Mevlana Etkisi*, Yediveren Yayınları, İstanbul.
- KARAMANOĞLU, A. F. (1992). *Türk Dili Nereden Geliyor Nereye Gidiyor?* (Vol. 46). Hareket Yayınları.
- KOCAMAN, A. (1988). *İngilizce – Türkçe, Türkçe – İngilizce Sözlük*, Ankara.
- KORKMAZ, Z. (2014). *Türkiye Türkçesi Grameri*. Ankara, TDK Yay.
- SAKİN, O. (2004). *Bozok Sancağı ve Yozgat*. Yozgat Belediyesi.

- SÖZLÜK, T. (2009). Hazırlayanlar: Şükrü Halûk Akalin, Recep Toparlı, Nevzat Gözaydın, Hamza Zülfikar, Mustafa Argunşah, Nurettin Demir. *Onuncu baskı.*– Ankara: *Türk Dil Kurumu Yayınları*.
- TİMURTAŞ, F. K. (2013). *Makaleler: Dil ve Edebiyat İncelemeleri* (Vol. 693). Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
- TİMURTAŞ, F. K. (2012). *Osmanlı Türkçesine Giriş 1*. İstanbul: Alfa.
- TOKATLI, S. (2005). Türkçesinin Bugünkü Durumu ve Sorunları Üzerine Yazılan Kitaplar, *Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 29, S:2, s:191-196.
- TUĞLACI, P. (1991). *Grand Dictionnaire Turc-Français: Büyük Türkçe-Fransızca Sözlük*. Libr. Inkilâp.
- UYANIK, O. (2006). Çıldır Adı Üzerine. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(19), 87-93.
- ULUTÜRK, M. (2013). DR. Bafıralı Yanko ve Yozgat Seyahatnamesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(11).
- ÜSTÜNOVA, M. vd.,(2013). İş Yeri Adlarında Türkçenin Kullanımı, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Cilt: 5/1, Winter 2010, s. 1390 – 1419.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.yozgat.gov.tr/cografi-yapi> 21.02.2016

ÖZGEÇMİŞ

1988 yılında Sakarya’da doğan Zeynep YAZICI, lisansını Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümünde, yüksek lisansını Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında yapmıştır. Ayrıca Adalet bölümü mezunudur. İstanbul’da Nail Reşit İlköğretim Okulunda sınıf öğretmenliği, Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığında Özel Kalem Müdürlüğü şuan da ise Bozok Üniversitesi bünyesinde Genel Sekreterliğe bağlı Özel kalemde görev almaktadır

Zeynep YAZICI

03.11.2017